
**ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ОТ
ДЕЙНОСТТА НА ТП ДЪРЖАВНО
ЛОВНО СТОПАНСТВО „ЖЕНДА”**

Оценката е изготвена с подкрепата на WWF България

София, декември 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
РЕЧНИК НА НЯКОИ ПОНЯТИЯ, КОИТО СЕ ИЗПОЛЗВАТ В ДОКЛАДА.....	4
1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
1.1 НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОУЧВАНЕТО, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ.....	5
1.2. ИЗПОЛЗВАН ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ.....	7
2. ОЦЕНКА.....	9
2.1 ОБЩА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНА.....	9
2.2 МЯСТО НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО В МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ.....	13
2.3 ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДЛС И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА.....	14
2.4 СПИСЪК НА ЗАСЕГНАТИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ.....	15
2.5 ПРАВА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ (законови и традиционни) И ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ ВЪВ ВРЪЗКА С ДЕЙНОСТТА НА ДЛС.....	24
2.6 КУЛТУРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА И ГРУПИ, КОИТО ДА СЕ ВЗЕМАТ ПРЕДВИД ПРИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С ТЯХ.....	25
2.7 ОБХВАТ НА ДЕЙНОСТИТЕ И СФЕРИ НА СОЦИАЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	27
2.7.1 Достъп до гората.....	27
2.7.2 Зачитане на другите форми на собственост и подкрепа за недържавните горовладелци	28
2.7.3. Дърводобив. Възлагане на дейностите по дърводобив и отношения с дърводобивните фирми.....	30
2.7.4. Дърва за огрев. Осигуряване на нуждите на местното население.....	31
2.7.5 Достъп и ползване на недървесни горски ресурси.....	32
2.7.6. Възпроизводство на горите.....	37
2.7.7 Опазване на горите.....	37

2.7.8 Опазване на водите.....	39
2.7.9. Опазване на природната среда и биоразнообразието	39
2.7.10 Опазване на местата от значение за туризма и местата с културна и естетическа стойност за местната общност	41
2.7.11 Осигуряване на поминък	44
2.7.12. Комуникация и достъп до информация	44
2.7.13 Принос за местното социално и икономическо развитие	46
2.8. ИЗВОДИ ОТ ОЦЕНКАТА И СПЕЦИФИЧНИ ПРЕПОРЪКИ.....	47
2.9. ОБЩИ МЕРКИ СЪГЛАСНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ FSC СТАНДАРТ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА НЕГАТИВНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ДЛС	54
2.9.1 ИНФОРМИРАНЕ НА И ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ.....	54
2.9.2 СРЕДСТВА И НАЧИНИ ЗА КОМУНИКАЦИЯ, СЪОБРАЗЕНИ С КУЛТУРНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ.....	64
2.9.3 МЕХАНИЗЪМ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ	64
3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА	66
3.1 АКТУАЛИЗИРАНЕ НА СПИСЪКА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ/ ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ	66
3.2 АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА.....	66

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГВКС	Гори с висока консервационна стойност
ГФ	Горски фонд
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ЛРД	Ловнорибарско дружество
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОВ	Министерство на околната среда и водите
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
ОПР	Общински план за развитие
ОВ	Оценка на въздействието от дейността на ДЛС
РДГ	Регионална дирекция по горите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
ТП	Териториално поделение
ЮЦДП	Южноцентрално държавно предприятие
г.	година
кв. км.	квадратни километра
м	метра
м.	месец
м³	кубически метра
н. в.	надморска височина
тел.	телефон
ха	хектара
FSC	Forest Stewardship Council (Съвет за стопанисване на горите)
WWF	World Wildlife Fund (Световен фонд за дивата природа)

РЕЧНИК НА НЯКОИ ПОНЯТИЯ, КОИТО СЕ ИЗПОЛЗВАТ В ДОКЛАДА

Заинтересована страна	Всяко лице или група лица, които проявяват интерес, или за които се знае, че имат интерес от дейността на ТП ДЛС „Женда“ или към управляваната от него територия. Интересът им може да бъде повлиян положително или отрицателно.
Засегнатата страна	Всяко лице или група лица, които са повлияни или потенциално биха били повлияни от дейността на ТП ДЛС „Женда“ (напр. местни общности, работници, собственици на съседни имоти, местни предприемачи, организации оторизирани да представляват засегнатите страни и др.).
Дълбочинно интервю	Метод за събиране на информация, при който даден проблем се изследва обстойно, в дълбочина. Търсят се мнение, отношение, оценки. Провежда се с един човек, т. нар. респондент.
Групова дискусия	Метод за събиране на информация, при който се разговаря с няколко респондента едновременно. Търси се мнение, отношение, оценки. Дава повече информация от интервюто, тъй като могат да бъдат изразени различни гледни точки по даден проблем.
Анализ на вторична информация	Метод за събиране на информация, при който се прави преглед на вече налични източници. Такива могат да бъдат доклади, документи, анализи и др.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОУЧВАНЕТО, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

През 2019 г. ТП Държавно горско стопанство (ТП ДЛС) „Женда“ започна процес по привеждане на управлението на горската територия държавна собственост в съответствие с международно признатите *Принципи и критерии* на [REDACTED] и *Националният FSC стандарт на България*. Цялостният процес по подготовка на ДЛС за сертификация се подпомага от международната неправителствена организация WWF.

Като част от процеса е необходимо изготвянето на настоящата Оценка на въздействието от горскостопанските дейности (ОВ), наричана още „социална оценка“, както и проучване и Доклад за горите с висока консервационна стойност (ГВКС) на територията на стопанството. В управлението на ДЛС Женда е необходимо да се въведат и редица процедури и практики, допълващи изискванията на националното законодателство и подкрепящи стремежа на FSC за постигане на екологично уместно, социално полезно и икономически жизнеспособното управление на горите.

В таблицата по-долу са 10-те принципа на FSC, с чиито изисквания стопанството трябва да хармонизира управлението си. Подробният списък с индикаторите на FSC, адаптирани за местните условия, е публикуван в *Националният FSC стандарт на България*.

10-те принципа за сертификация по системата на FSC®:

- 1. Прилагане на законодателството** - спазва се националното законодателство, както и международните договори, конвенции и споразумения, които страната е подписала.
- 2. Права на работниците и условия на труд** – поддържа се и/ или се подобрява социалното и икономическото благосъстояние на работниците.
- 3. Права на коренното население** (неприложим за България).
- 4. Обществени отношения** – осигуряване на принос за поддържането и насърчаването на социалното и икономическо благополучие на местните общности.
- 5. Ползи от гората** - горскостопанските дейности осигуряват ефективното използване на целия спектър от продукти и услуги от горите, с което се поддържа и подобрява

дългосрочната икономическа стабилност и широк кръг от екологични и социални ползи.

- 6. Екологични стойности и въздействия** – осигурено е поддържане, опазване и/или възстановяване на екосистемните услуги и екологичните стойности и не се допускат отрицателни екологични въздействия.
- 7. Управленско планиране** – налице са и се прилагат Планиращи документи, служещи за насочване работата на персонала, информиране на засегнатите и заинтересованите страни и обосноваване на управленските решения.
- 8. Мониторинг и оценка** - извършва се мониторинг на напредъка за постигане на целите на управление, въздействията от горскостопанските дейности и състоянието на гората.
- 9. Високи консервационни стойности** – поддържат се и/или се подобряват високите консервационни стойности в горите.
- 10. Осъществяване на горскостопанските дейности** – дейностите в обхвата на сертификация, са планирани и изпълнени в съгласие с икономическите, екологичните и социални политики на Организацията и в съответствие с Принципите и Критериите на FSC®.

Съгласно изискванията на Принцип 4 (Индикатор 4.5.1), от Националния FSC стандарт на България, ДЛС следва да прилага система за Оценка на въздействието, съответстваща на мащаба и интензивността на горскостопанските мероприятия, при която се:

- идентифицират засегнатите групи;
- провеждат консултации с представители на засегнатите групи по начин съобразен с културните им особености;
- идентифицират основните негативни социални, екологични и икономически въздействия от горскостопанските дейности върху тези групи.

Наред с това, ДЛС следва да разработи и приложи мерки за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия от горскостопанските дейности, които мерки са разработени чрез ангажиране на местните общности.

За да се отговори на тези изисквания, през лятото на 2019 г. бе иницирано разработването на настоящето проучване.

За постигне изискванията и на Индикатор 4.5.2 от Националния FSC стандарт, ДЛС следва да обсъди резултатите и мерките в настоящото проучване със засегнатите и заинтересованите страни. Това би могло да се случи чрез подходяща кореспонденция, на първата годишна среща със засегнатите и заинтересованите страни (виж. Глава 2.9.1.2 от настоящия документ) или на друга специално организирана за целта среща.

1.2. ИЗПОЛЗВАН ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ

За изпълнение на така формулираните цели и задачи бяха използвани методология и подход, базирани на:

- Преглед и анализ на налична информация и документи.
- Контакти и консултативни срещи със служители на ДЛС „Женда“.
- Посещение на място, дълбочинни интервюта и групови дискусии с представители на местните заинтересовани страни.

Основните сфери на интерес на ОВ са дефинирани съгласно *Принципи и критерии за управление на горите на FSC*. Това наложи при провеждане на ОВ да се използват основно качествени методи за събиране на информация:

- консултативни срещи;
- дълбочинни интервюта (чрез срещи и по телефона);
- групови дискусии;
- наблюдение.

Целевите групи са дефинирани съобразно целите и задачите на ОВ. Определянето им включва два етапа – а) предварителен етап на базата на експертна оценка и б) прецизиране на групите след проведените разговори с ръководството на ДЛС. Като цяло са включени следните основни целеви групи:

- ръководството и работещите в ДЛС „Женда“;
- представители на държавни институции, имащи законови правомощия по осъществяването на контрол на ДЛС и територията управлявана от ДЛС;
- кметове и представители на общинските администрации на общините, на чиято територия е разположено ДЛС;

- представители на местното население и горовладелци;
- представители на местния бизнес, свързан с използването на горските ресурси;
- представители на местни организации и асоциации.

Реализацията на ОВ се проведе в периода май – ноември 2019 г. и включи:

- Преглед и вторичен анализ на предоставената документация – направен бе преглед на действащия Горскостопански план на ДЛС „Женда“, части от Доклад „Гори с висока консервационна стойност на територията на ТП ДЛС „Женда“, Общинските планове за развитие (ОПР) на общините Кърджали и Черноочене за периода 2014-2020 г., Националния FSC стандарт на България, приложенията и процедурите към стандарта и др.
- Комуникация с ръководството на ДЛС „Женда“: Контакт със стопанството бе осъществен по телефон и електронна поща с организационна цел и за получаване на допълнителна информация, необходима за ОВ. Бяха проведени и лични срещи със служители на ДЛС.
- Провеждане на срещи и интервюта със засегнати/ заинтересовани страни: Бяха проведени интервюта по телефон, индивидуални срещи и групови дискусии.
- Изготвяне на доклад от ОВ - Събраната информация бе обобщена и анализирана с оглед експертно установяване на всички дейности в техния пълен обем и интензивност и тяхното позитивно и/или негативно въздействие и направата на оценка до колко ДЛС подпомага/ ограничава пряката комуникация с местното население и въвличане на местните хора в процесите по планиране на горскостопанските дейности. На тази основа са формулирани мерки за предотвратяване на негативните ефекти от дейността на ДЛС и е предложен механизъм за редовен контакт със заинтересованите/ засегнатите групи.

2. ОЦЕНКА

2.1 ОБЩА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РЕГИОНА

ДЛС "Женда" се намира в Област Кърджали, на територията на две общини със съответните землищата в тях – Община Кърджали и Община Черноочене.

Община Кърджали

Общата площ на общината е около 624 km². Град Кърджали е административен център на Община Кърджали и Област Кърджали.

Релеф: Община Кърджали се намира в Източнородопския подрайон на Южна България. Този район обхваща територията по средното течение на река Арда. Средната надморска височина е 329 м. Релефът на общината е разнообразен, предимно ниско планински и хълмист, характеризира се с със силно изразена разчлененост. Земеделските земи възлизат на 225 434 дка (39,2% от територията на общината).

Население и населени места: Населението на общината е 74 620 души по настоящ адрес към 15 март 2015 г.

Селищната мрежа на Община Кърджали включва 118 населени места: гр. Кърджали и 117 села. Селата са: Айрово, Багра, Бащино, Бели пласт, Бленика, Божак, Бойно, Болярци, Брош, Бяла поляна, Бялка, Велешани, Висока, Висока поляна, Вишеград, Воловарци, Върбенци, Главатарци, Глухар, Гняздово, Голяма бара, Горна крепост, Гъсково, Добриново, Долище, Долна крепост, Дъждино, Дъждовница, Дънгово, Енчец, Жинзифово, Житарник, Зайчино, Звезделина, Звезден, Звиница, Звъника, Звънче, Зелениково, Зимзелен, Зорница, Иванци, Илиница, Калинка, Калоянци, Каменарци, Кобиляне, Кокиче, Кокошане, Конево, Костино, Крайно село, Крин, Крушевска, Крушка, Къосево, Лисиците, Лъвово, Люляково, Майсторово, Македонци, Мартино, Миладиново, Мост, Мургово, Мъдрец, Невестино, Ненково, Опълченско, Орешница, Островица, Охлювец, Панчево, Пенъово, Пепелище, Перперек, Петлино, Повет, Прилепци, Пропаст, Пъдарци, Рани лист, Резбарци, Ридово, Рудина, Сватбаре, Севдалина, Седловина, Сестринско, Сипей, Скалище, Скална глава, Скърбино, Снежинка, Соколско, Соколяне, Солище, Срединка, Старо място, Стражевци, Страхил войвода, Стремово, Стремци, Татково, Тополчане, Три могили, Ходжовци, Царевец, Чеганци, Черешница, Чеганци, Черешница, Черна скала, Черньовци, Чилик, Чифлик, Широко поле, Яребица, Ястреб.

Урбанизираните територии заемат 5,01 % от общата площ на общината. Преобладаващата част от населените места са разположени по трите изходни артерии от гр. Кърджали към Хасково и по пътя към Ардино. Голяма част от селата са с население под 200 души. Градското население в общината е 64,94% (по данни от 2012 г.). В рамките на общината са обособени седем опорни центрове, чиито ядра са съставени от сравнително големи села с население между 500 и 1000 души – Стремци, Мост, Перперек, Широко поле, Глухар, Бойно и Костино.

Заетост и водещи отрасли в икономиката: Данните от последното преброяване показват, че икономически активното население в общината възлиза на 29 264 души. Според информацията в ОПР, коефициентът на безработица в община Кърджали следва националните тенденции (9,1% през 2012 г.). Средният коефициентът на икономическа активност е малко под средните стойности за страната (62,44%)

Водеща роля по отношение на заетостта има преработващата промишленост, където през 2010 г. са били заети 37% от всички заети лица в общината. На второ място се нарежда сектор „строителство“ с 9%, а на трето място са секторите „здравеопазване“ и „социална работа“. Според данните от ОПР, през 2010 година в сектора „Селско, горско и рибно стопанство“ са били заети едва 1,7% от населението.

Водещите три икономически дейности в общината са преработващата промишленост (60% от общото производство в общината през 2010 г.), строителството и търговията.

Основните икономически дейности, развити на територията на общината са:

- Добивна промишленост – нерудни полезни изкопаеми – перлит, бентонит и естествени зеолити
- Преработваща промишленост;
- Производство на цветни метали: олово, цинк, кадмий и др.;
- Машиностроителна промишленост
- Текстилна и трикотажна промишленост
- Строителство
- Туризм
- Селско стопанство и хранително-вкусова промишленост – производство и преработка на тютюн, месо, мляко, плодови и зеленчукови консерви и др.

Към момента на изготвяне на ОПР на Община Кърджали, в сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ е имало регистрирани 36 предприятия с общо 266 заети и 245 наети лица в тях. Това показва, че в структурно отношение, приносът на този сектор в местната икономика е малък.

Гори и защитени територии: Горският фонд (ГФ) възлиза на 276 842 дка (48,2% от територията на общината) и е разпределен на гори и полезащитни пояси, разположени на 207 748 дка. 6 016 дка от ГФ са голини, сечища и пожарища, а 1 545 дка са горски пътища и просеки. За общинските гори има изготвен лесоустройствен проект, но не е одобрен от РДГ, тъй като облесените територии трябва да се актуват като гори, а не като пасища и мери, както са се водили до сега. Очаква се актуването и съответно одобряването на проекта от РДГ да стане в следващите няколко месеца (до пролетта на 2020 г.).

15% процента от територията на общината са общо защитени територии (по реда на ЗЗТ) и защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 (по реда на ЗБР).

Защитените зони, обявени по реда на Закона за защитените територии са малки по площ (представляват общо 1%). Те са следните:

- 1 ПЗ "Каменните гъби", с. Бели пласт 3 ха (ДГФ)
- 2.ПЗ „Скални гъби" (Каменната сватба), с. Зимзелен, 5 ха. (ДГФ)
- 3 ПЗ "Находище на родопски силивряк", с. Прилепци (Крайно село), 3,4 ха (ДГФ)
- 4 ПЗ "Находище на родопска горска майка“, с. Перперек, 1,7 ха (ДГФ)
- 5 ПЗ “Реджеб тарла”, с. Чилик, 0,1 ха (ДГФ)
- 6 ПЗ “Скален прозорец ЗМ ", с. Костино, 0,2 ха (ДГФ)
- 7 ЗМ "Находище на венерин косъм", река Къошдере, гр. Кърджали, 1,5 ха (ССФ/Общ. Кърджали)
- 8 ЗМ “Юмрук скала” с. Калоянци 346 ха (ДГФ)
- 9 ЗМ “Средна Арда” с. Звезделина, с. Висока поляна. 420 ха (ДГФ)

Защитените Натура 2000 зони части, от които попадат в община Кърджали са следните:

Защитени зони за опазване на дивите птици:

33 Студен кладенец BG000201

33 Добростан BG0002073

Защитени зони за опазване на местообитанията:

33 Родопи Средни BG0001031

33 Родопи Източни BG0001032

Община Черноочене

Община Черноочене е разположена на обща площ от 339 km². Намира се в област Кърджали, на 15 км северозападно от гр. Кърджали.

Релеф и климат: Релефът на общината е силно пресечен с планински и хълмист характер. Средната надморска височина е 645 м. Общината попада в Южнобългарската климатична област. Зимата е сравнително мека (средната зимна температура е около 1°C). Лятото е слънчево и горещо, като максималните температури достигат до 40 градуса.

Население и населени места: Населението на Община Черноочене е около 16 500 души. Общински център е село Черноочене. Общият брой на населението в общината в края на 2016 г. възлиза на 8 901 жители. Населението е намаляло със 7,35% спрямо 2011 г.

Общината е съставена от 50 населени места. Според данни от актуализирания план за развитие на общината, единствено село Комунига е с население над 1000 души през 2016 г.

Населените места в Община Черноочене са селата: Бакалите, Безводно, Бели вир, Беснурка, Божурци, Боровско, Босилица, Бостанци, Бърза река, Верско, Водач, Вождово, Войново, Възел, Габрово, Даскалово, Драганово, Душка, Дядовско, Железник, Женда, Житница, Йончово, Каблешково, Каняк, Комунига, Копитник, Куцово, Лясково, Минзухар, Мурга, Небеска, Нови пазар, Новоселище, Ночево, Паничково, Патица, Петелово, Пряпорец, Пчеларово, Русалина, Свободиново, Соколите, Среднево, Средска, Стражница, Черна нива, Черноочене, Ябълчени, Яворово.

Заетост и водещи отрасли в икономиката:

В края на 2016 г., броят на трудоспособно население възлиза на 5 451 души или 61,2% от населението на общината. По данни от актуализирания ОПР на общината безработицата през 2016 г. е 14,3 %. В община Черноочене определяща роля по отношение на заетостта има преработващата промишленост, където са заети близо 53,8% от заетите лица. Търговията е вторият по значимост сектор със заети около 14%. По-голямата част от предприятията в общината са микро предприятия (с до 9 наети лица). Най-големите и значими предприятия в общината работят в областта на шивашката промишленост, производството на мебели и металообработването.

Броят на регистрираните земеделски производители в края на 2016 г. е 1 607. Обработваемата земя заема най-голям дял в община Черноочене, следвана от пасищата и мерите.

Основните отглеждани култури са тютюн, пипер, царевица, слънчоглед, картофи и др. Отглеждането на тютюн е било основен източник на поминък за населението в миналото. Това вече не е така поради ниските изкупни цени на тютюна. Животновъдството е по-слабо представено и заема по-малък дял от общата селскостопанска продукция. През последните

години има ръст при отглеждането на животни в региона. Въпреки това, голяма част от отглежданите животни се ограничават основно в рамките на дребното производство и личното потребление.

Гори и защитени територии:

Горският фонд на територията на общината е значителен. Той представлява 11,6 % от общия горски фонд на областта. За общинските гори има лесоустройствен проект, но към момента на изготвяне на оценката не се стопанисват.

В рамките на общината по смисъла на Закона за защитените територии са обявени 4 защитени територии:

1. Поддържан резерват „Женда (Казъл чирпа)“, 39, 9 ха, с. Женда, ДГФ
2. Защитена местност „Боровете“ 77 ха, с. Женда, ДГФ
3. Природна забележителност „Елата - м. Келявия дренак“, 0,5 ха, с. Женда, ДГФ
4. Природна забележителност „Находище на ела“, с. Мурга, ДГФ

Защитените зони от мрежата Natura 2000, попадащи на територията на Община Черноочене са:

1. ЗЗ Добростан BG0002073 - защитена зона за опазване на дивите птици
2. ЗЗ Родопи Средни BG0001031 – защитена зона за опазване на местообитанията

2.2 МЯСТО НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО В МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ

Въпреки че териториите горски фонд и в двете общини (Кърджали и Черноочене) са значителни по размер, горското стопанство няма водеща роля в икономическото им развитие. Броят на заетите в този сектор е сравнително малък. В плановете за развитие и на двете общини горското стопанство не фигурира като приоритетна сфера за развитие, която да гарантира по-голям икономически ръст в бъдеще.

Необходимо е да се отбележи обаче голямото социално значение на горскостопанският сектор като източник на дърва за огрев за местното население. В този смисъл горското стопанство има много по-осезаема социална отколкото икономическа роля за местните общности.

Не могат да се отрекат и ключовите функции на гората по отношение на формирането на микроклимата, чистотата на въздуха, спецификата и естетиката на ландшафта, водоохранните и противоерозионни функции, съхранението на биологично разнообразие, възможностите за

събиране на билки, гъби и горски плодове, както и възможностите за туризъм и рекреация. Част от населението на общините използва горски пасища за отглеждане на добитък, както и територии за поставяне на пчелини.

В миналото горските стопанства в областта са извършвали мащабни противоерозионни залесителни дейности, на които също трябва да се отдаде необходимото значение.

В този смисъл гората и горскостопанските дейности са от ключово значение за местната общност и следва да се отчетат съответните въздействия.

2.3 ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДЛС И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА

ДЛС “Женда” се намира на територията на Кърджалийска област. Стопанството е разположено на площ от 21489 ха.

Стопанството обхваща два комплекса гора, разположени върху два различни планински масива. Релефът на западния е типично планински. Източния комплекс се характеризира със заоблени форми, разлети била и недобре изразена долинна мрежа. Преобладават смесените гори.

Естествено разпространени са следните дървесни видове: бук, зимен дъб, благун, келяв габър, черен бор, ела., които образуват чисти и смесени широколистни и широколистно –иглолистни дървостои. Създадени са и се развиват успешно култури от черен бор, бял бор, смърч, зелена дуглазка, червен дъб и др.

Характерни представители на фауната в района на ДЛС “Женда” са: благороден елен, сърна, елен лопатар и муфлон (успешно аклиматизирани в оградени площи), дива свиня, заек, вълк, чакал, лисица, бялка, черен пор, язовец, гривяк, скален гълъб, гургулица, гугутка, зеленоглавка; зимно бърне, тракийски кеклик, полска яребица. Освен изброените ловни видове, се срещат и защитените видове: мечка, невестулка, дива котка, видра, голям ястреб, малък ястреб, обикновен мишелов, обикновена ветрушка, белоглав лешояд, черен лешояд, горска улулица, бухал, кукумявка, горска ушата сова, черен кълвач, зелен кълвач, голям, среден и малък пъстър кълвач, сирийски кълвач, сива врана, сойка, сокерица, сврака.

Природните условия, инфраструктурата и материалната база на стопанството дават възможности за развитие на риболов, ловен туризъм, фото-сафари, еко и селски туризъм. На територията на стопанството ежегодно се посрещат ловци и ловни групи както от България, така и от чужбина. Ловни трофеи на муфлон, дива свиня, елен лопатар и благороден елен, отстреляни на

територията на стопанството, са били отличавани многократно със златни, сребърни и бронзови медали.

Държавно ловно стопанство “Женда” е териториално подразделение на Южноцентрално Държавно Предприятие – Смолян. В административно отношение ДЛС “Женда” се числи към Регионална дирекция по горите гр. Кърджали.

Съгласно Закона за горите (ЗГ), основният предмет на дейност на ДЛС включва:

- изпълнение на горскостопанския план в т.ч. добив на дървесина, възпроизводство на горите и др.;
- изпълнение на поддържащи и/или възстановителни дейности в горските територии, предвидени в планове за управление на защитени територии;
- организиране и провеждане на мероприятия по защита на горските територии;
- организиране и провеждане на противоерозионни мероприятия;
- поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- организиране и възлагане на проектирането и строителството в горите и земите в горските територии;
- създаване на нови гори върху земеделски територии;
- опазване на горските територии;
- превенция и мероприятия за защита на горските територии от пожари;
- отглеждане на млади насаждения и култури без материален добив и кастрене;
- маркиране на насаждения и дървета за сеч;
- добив на дървесина, повредена от абиотични и биотични фактори и въздействия
- предоставяне и извършване на обществени услуги.

Макар и поделение на ЮЦДП, ДЛС „Женда“ може да сключва от свое име, за своя сметка и на своя отговорност търговски и други договори в рамките на предоставените им правомощия; води свое собствено счетоводство; разполага със свои банкови сметки и печат; води от свое име и за своя сметка съдебни и арбитражни дела; разчита се самостоятелно с общинските бюджети във връзка със заплащане на местни данъци и такси. ДЛС е работодател по смисъла на Кодекса на труда.

2.4 СПИСЪК НА ЗАСЕГНАТИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

При проучването бяха идентифицирани следните засегнати и заинтересовани страни/ групи:

Заинтересована група	Представители	Взаимовръзки на представителите на заинтересованата група с ДЛС	Степен на социално въздействие на дейностите на ДЛС произтичащи от взаимовръзката със заинтересованата страна (високо-средно-ниско)	Сфери с най-голямо социално въздействие от дейността на ДЛС произтичащи от взаимовръзката със заинтересованата страна
Държавни институции	Изпълнителна агенция по горите Регионална дирекция по горите – Кърджали	Законови правомощия по осъществяването на контрол върху ДЛС и територията управлявана от ДЛС	ниско	ИАГ чрез структурите ѝ определя държавната политика по управлението на горите в т.ч. социалната и ориентираност; контролира спазването на Закона за горите; контролира разработването и изпълнението на горскостопанските планове; осигуряване на охрана на горските територии.
	Регионална инспекция по околната среда и водите – Хасково	Законови правомощия по осъществяването на контрол върху ДЛС и територията управлявана от ДЛС във връзка с изпълнението на екологичното законодателство.	средно	опазване на биологичното разнообразие; опазване на водите;

	Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“	Управление на водите в Източнобеломорски район в т.ч. горската територия държавна собственост; изпълнение на разпоредбите на Закона за водите	ниско до средно	контрол на състоянието и проводимостта на речните легла в т.ч. превенция от наводнения; контрол на количеството и качеството на водите;
	Дирекция „Инспекция по труда“ - Кърджали	Спазване на трудовото законодателство	средно	спазване на правилата за безопасност на труда на горските работници; спазване на изисквания на Кодекса на труда за горските работници;
	Областна дирекция на МВР – Кърджали, Районно управление Кърджали	Извършване на оперативно-издирвателна, охранителна, контролна дейност, дейност по разследване и административнонаказателна дейност	средно до високо	контрол на незаконните дейности в горите и разследване на такива; обслужване на спешен тел. 112 в случай на инциденти в горските територии и незаконни дейности;
	Районна служба "Пожарна безопасност и защита на населението" – Кърджали	Пожарна безопасност и защита на населението	високо	превенция и борба с горските пожари;

<p>Местно население</p>	<p>Кметове на Общини Кърджали и Черноочене, Общински администрации, кметове на населените места</p>	<p>Осигуряване на базисни нужди на местното население</p>	<p>високо</p>	<p>осигуряване на местното население с дърва за огрев; паша в горите; опазване на водоизточниците за населените места; опазване на местата от значение за местните общности; опазване на местната инфраструктура;</p>
	<p>Физически лица жители на населените места попадащи в обхвата на ДЛС</p>	<p>Осигуряване на горски ресурси за битови нужди</p>	<p>високо</p>	<p>осигуряване на дърва за огрев; паша; осигуряване на места за пчелини и опазване на пчелите защита на личната собственост; осигуряване на свободен достъп до горските територии за туризъм, рекреация, събиране на недървесни горски продукти за лично ползване;</p>

				възможности за заетост;
Бизнес	Фирми в сферата на горското стопанство	Осъществяване на горскостопанските дейности на терен в т.ч. – дърводобив, залесяване, лесокултурни дейности, строителство и поддръжка на горски пътища; дървообработване	високо	осигуряване на равноправен достъп до дейности възлагани от ДЛС и спазване на свободната конкуренция; осигуряване спазването на безопасността на труда; своевременно разплащане с подизпълнителите; осигуряване на места за паша опазване на
	Пчелари	Ползване на горски фонд и съседни територии за развитие на пчеларство	високо	осигуряване на места за пчелини и опазване на пчелите
	Предприемачи в областта на туризма	Ползване на част от горските територии за развитие на туризъм	средно	съобразяване на горскостопанските дейности с туристическите маршрути/ обекти; поддържане на туристическите маршрути в горските територии; осигуряване безопасността

				на туристите;
	ВиК ЕООД – Кърджали, райони: Кърджали град; Кърджали села; Черноочене	Поддържане на водопреносната и водопроводната мрежа в т.ч. преминаващата през горските територии; управление на санитарноохранителните зони	средно до високо	съобразяване на горскостопанските дейности със санитарноохранителните зони и опазване на източниците на питейна вода;
Недържавни собственици на гори	Община Кърджали Община Черноочене	Управление на съседни територии	ниско	зачитане на правата на собственост и ползване в т.ч. при ползване/ преминаване на гори стопанисвани от общината;
	Частни горовладелци	Управление на съседни територии	ниско	зачитане на правата на собственост и ползване в т.ч. при ползване/ преминаване на гори собственост на частни лица;
Неправителствен сектор	Ловни дружинки и Ловнорибарски дружества	Лов и опазване на дивеча на територията. Извършват таксация на дивеча. Пряко за заинтересовани от стопанисване на горите (прилагани лесовъдски	средно до високо	съобразяване на горскостопанските дейности по време, място и начин на провеждане с лова и опазването на дивеча;

		системи и поддържане на подходяща структура на горите; поддържане на естествена хранителна база за дивеча; поддържане на зони за спокойствие на дивеча).		
	Екологични неправителствени организации – WWF - България Българско дружество за защита на птиците Зелени Балкани	Извършват граждански контрол по опазване на биоразнообразието на територията. Разполагат с информация за биоразнообразието на територията. Активни са в изпълнението на проекти свързани с опазване на биоразнообразието и са потенциален партньор в това отношение.	средно	опазване на биологичното разнообразие; партньорство при изпълнение на обществено значими проекти;
	Туристически дружества	Ползване на част от горските територии за развитие на туризъм	средно	съобразяване на горскостопанските дейности с туристическите маршрути/ обекти; поддържане на туристическите маршрути в горските територии;

	Пчеларски сдружения	Ползване на горски фонд и съседни територии за развитие на пчеларство	високо	осигуряване на места за пчелини и опазване на пчелите своевременно уведомяване на собствениците на пчелини преди лесозащитни мероприятия
--	---------------------	---	--------	---

Следва да се има предвид, че списъкът не е изчерпателен и се препоръчва текущото му актуализиране.

2.5 ПРАВА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ (ЗАКОНОВИ И ТРАДИЦИОННИ) И ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ ВЪВ ВРЪЗКА С ДЕЙНОСТТА НА ДЛС

Правата на местните общности в България са дефинирани и произтичат изцяло от българската Конституция и законодателство. Базовите услуги за местното население – достъп до образование, здравеопазване, социално подпомагане, комунални услуги и др., се осигуряват от общините.

“Традиционните” права, извън регламентирани (напр. правото да бъдат организирани събори и ритуали на определени места в горския фонд, изграждане на чешми и др.) следва да бъдат отчитани и уважавани от ДЛС и да се гарантира на местните общности възможността да практикуват своите традиции, доколкото не се нарушава законодателството.

От (законовите) права на местното население, пряко отношение към дейността на ДЛС имат следните:

- зачитане на правата на собственост;
- свободен достъп до горските територии (имайки предвид законовите ограничения описани в т. 2.7.1 по-долу) за туризъм и рекреация;
- осигуряване на дърва за огрев и битови нужди (съгласно идентифицираните нужди от Общината, след заплащане на регламентираната такса и без това да компрометира състоянието на горските ресурси);
- събиране на недървесни горски продукти (НДГП) – безплатно за лично ползване и след заплащане на такса за комерсиални цели (без да се нарушават приложимите законови ограничения напр. за събиране на редки и защитени растения);
- лов и риболов (при наличие на разрешително за това и при спазване на другите законови ограничения);
- осигуряване на нематериални екосистемни услуги – опазване на водите, почвите и въздуха;
- осигуряване на достъп до информация за горските ресурси и горскостопанското планиране (с изключение на конфиденциалната информация);
- правото да бъдат информирани за горскостопански дейности осъществявани от ДЛС, които потенциално биха засегнали тяхната собственост и други права (напр. информация за предстоящо третиране на горските територии с пестициди).

2.6 КУЛТУРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА И ГРУПИ, КОИТО ДА СЕ ВЗЕМАТ ПРЕДВИД ПРИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С ТЯХ

Община Кърджали

Етнически особености и образователна структура на населението

На територията на община Кърджали, първа по численост е турската етническа група. На последното преброяване през 2011 г, 33 276 лица са се самоопределили като етнически турци. Българската етническа група е втората по големина етническа група – 24 285 души. Около 1 000 души са се самоопределили като представители на ромската етническа общност. За разлика от по-голямата част на страната, в община Кърджали процесът на застаряване на населението все още не е толкова остро изразен. Това се дължи на по-високата раждаемост.

Данните за образователния статус показват, че през периода 2001-2011 г. образователната структура на населението в община Кърджали значително се е подобрила като се е увеличил броят на хората завършили средно и висше образование. Хората, завършили средно образование са представлявали най-значителната част от населението на общината. В Община Кърджали е сравнително висок броят на лицата, които никога не са посещавали училище. Данните показват, че това са 1 772 души или 2,84% от населението (в сравн. с 1,2% на национално ниво). Трябва да се има предвид, че в основната си част, това са лица на възраст над 70 г.

Община Черноочене

Етнически особености и образователна структура на населението

По-голямата част от населението на общината (97 %) са етнически турци. Останалата част от населението са се самоопределили като представители на българския етнос.

По-голямата част от хората в общината са със средно и основно образование. Според данни от актуализирания ОПР, ниската раждаемост през последните години води до реструктуриране на образователната система в общината, изразяващо се в обединяване на учебни заведения.

Особеностите, с които ДЛС трябва да се съобразява в комуникацията с местните общности, произтичат най-вече от наличието на отдалечени населени места със застаряващо население, както и от значителния брой хора с основно образование или без завършено образование. За тези групи хора трябва да се има предвид, че често използваните напоследък методи за комуникация – официална писмена кореспонденция, електронни средства и др. не винаги са ефективни.

Методите за комуникация, вкл. думите и терминологията, които се използват, трябва да се адаптират спрямо особеностите на съответната засегната или заинтересована страна, така че да се гарантира, че е постигнато реално (а не само формално) информиране и разбиране. По-голямо внимание на тези въпроси ще бъде обърнато в главата „Комуникация и достъп до информация“.

Във връзка с местните традиции, обичаи и вярвания следва да се отчете голямото значение за местните хора на определени обекти в горите. Такива обекти са изворите и чешмите, както и малки и по-големи места за отдих и извършване на ритуали (напр. пейки, беседки, конкретни дървета, скали, поляни и пр.). ДЛС следва да отчита това при планирането и осъществяването на своите дейности, за да може тези важни за местните хора места (и достъпът до тях) да бъдат запазени.

Традиционно голяма част от мъжете района практикуват лов, като се организират в ловни сдружения и дружинки. Това е особеност, която е валидна за почти всички райони в страната. Въпреки че в повечето случаи ловът не е водещ начин за осигуряване на поминък, има високата чувствителност на местните хора по отношение на възможността да ловуват. Взаимодействието между ДЛС и ловните сдружения е добре регламентирано. По-специално внимание на лова ще бъде обърнато в главата „Лов и опазване на дивеча“.

Събирането на билки, гъби и горски плодове за лично ползване е традиция и може да бъде окачествено като културна особеност на почти всички хора в България. Все пак възможността да се събират недървесни продукти от горите е от особено голямо значение за хората от селските и планински райони, в това число хората от Общините Черноочене и Кърджали.

Културна особеност на почти всички хора от планинските райони в България, вкл. в разглеждания район, е очакването им да могат сами да добиват своите дърва за огрев от гората. Тази възможност за хората принципно е регламентирана, като им се дава възможност да добият дървата си сами на по-ниска цена. От една страна тази практика противоречи на някои от изискванията на FSC стандарта, особено що се отнася до гарантирането на безопасни условия на труд (напр. изискванията секачите да имат лицензи, подходящо защитно облекло и пр.), но от друга е едно регламентирано изключение, което е възприето именно с цел да бъде отразена социалната и културната специфика в България. При все това, съвременната реалност прави осъществяването на тази традиция все по-трудно, а и самите хора все по-рядко имат желанието, уменията и възможностите да го правят. Във всички случаи, хората от планинските райони са особено чувствителни, но и много уязвими и зависими по отношение на дървата за огрев. Това е обусловено вкл. от факта, че хората в тези райони имат много малки доходи, а положението им е

допълнително утежнено от отдалечеността на домовете им от големите и по-добре устроени социални центрове.

Като цяло трябва да се отчете като особеност усещането за уязвимост и зависимост, което хората от планинските райони имат. Това усещане е исторически, географски и икономически обусловено. По-конкретно, голяма част от селата в двете разглеждани общини са отдалечени, с малко на брой и все по-застаряващо население. Това създава реални предпоставки хората да се чувстват несигурни. Тяхното уязвимо положение би могло да се използва, за да бъдат манипулирани с цел постигане на политически или други амбиции, като се използва страхът им, че няма да бъдат задоволени базовите им нужди като сигурност и топлина през зимата. Тази особеност следва винаги да се има предвид, както от ръководството на ДЛС, така и от проверяващите органи, особено в светлината на изискванията на Принцип 1 (спазване на законодателството, в това число на Конституцията на Република България) и Принцип 4 (принос за социалното и икономическо благополучие на местните общности) от FSC стандарта за отговорно управление на горите.

Културна особеност на повечето хора в България, в това число и населението в проучвания район е чувствителността им по отношение на целостта на гората. От особено значение за хората е естетическата функция на горските масиви. В допълнение, отношението на много от хората към гората е като към цялостен жив организъм или като към място с особено духовно значение за тях. Ето защо, въпреки зависимостта на хората от дървата за огрев и осъзнаването, че е необходимо да се добива дървесина за много други цели, дърводобивът се възприема в повечето случаи като нещо отрицателно. Тъй като най-видимата дейност на горските стопанства, особено през последните години, е дърводобивът, това обуславя в голяма степен и цялостното отношение на хората към горскостопанския сектор.

2.7 ОБХВАТ НА ДЕЙНОСТИТЕ И СФЕРИ НА СОЦИАЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

2.7.1 ДОСТЪП ДО ГОРАТА

Съгласно разпоредбите на Закона за горите, достъпът до горските територии е свободен, на собствен риск, при спазване указанията на горската администрация и собственика в случая ДЛС „Женда“. С разрешителен режим е достъпът във връзка с провеждането на горскостопански и ловностопански дейности, както и достъпът до горските разсадници. Със заповед на Директора на РДГ – Кърджали може временно (до три месеца) да се ограничи или да забрани достъпа до

определена горска територия с цел опазването и защитата на горските територии и дивеча или в интерес на здравето и безопасността на гражданите. Опасност от подобни обстоятелства възникнаха през лятото на 2019 г. във връзка с разпространението на африканската чума по свинете.

Произтичащи от законодателството са и ограниченията за движението на товарни превозни средства и пътни превозни средства с животинска тяга освен за изпълнението на горскостопански и ловностопански дейности.

От проведените интервюта със заинтересованите страни в т.ч. общинските администрации и местните кметове, не бяха идентифицирани случаи на ограничаване на достъпа до гората извън предвидените по закон случаи. Местното население има гарантиран свободен достъп до гората във връзка със събирането на недървесни горски продукти (НДГП) за лично ползване, туризъм и рекреация.

2.7.2 ЗАЧИТАНЕ НА ДРУГИТЕ ФОРМИ НА СОБСТВЕНОСТ И ПОДКРЕПА ЗА НЕДЪРЖАВНИТЕ ГОРОВЛАДЕЛЦИ

Съдебни спорове за територии и взаимодействие със собственици на недържавни гори

ДЛС е заинтересована страна по съдебни дела свързани със собствеността. Проблемите са свързани основно с издадени от МЗХГ заповеди (на основание на протоколи на Областна дирекция земеделие и гори от 2008 г., 2011 и 2012 г.) за присъединяването на земи временно стопанисвани от общината (ВСО), които не са били заявени като собственост, не са били актувани и специализирани комисии е трябвало да преценят дали ще се стопанисват като гори. За всяко землище има издадена отделна заповед. Тези заповеди са обжалвани и част от тях са отменени. Според информация от администрацията на Община Черноочене, общината е спечелила 25 съдебни спора за собствеността на самозалесили се ниви.

Към момента на разработване на настоящата оценка няма напрежение между ДЛС и общините по отношение на споровете за собственост. Все пак, за всички имоти, за които има все още съществуващи спорове (ако има или ако възникнат нови такива) трябва да има ясна отчетност и висока текуща информираност. Това е важно от гледна точка на сертификацията, тъй като земите, за които се водят спорове следва да бъдат оставени извън обхвата на сертификата до окончателното изясняване на статута им.

На този етап не е установена информация за съществени проблеми по линията на взаимодействие на ДЛС със собственици на недържавни гори.

Въздействие върху пътната инфраструктурата и имоти недържавна собственост

По отношение на въздействието върху пътна инфраструктура, която не е собственост на ДЛС, има известни проблеми, свързани с работата на дърводобивните фирми. При транспортирането на твърде тежки товари (особено над 40 тона) се нанасят щети най-често върху четвъртокласната пътна мрежа. Според Община Кърджали, нанесените щети като цяло се отстраняват от фирмите, но не навсякъде т.е. следва да се търсят общи решения с по-активната подкрепа и участие на ДЛС, като възложител на дърводобива. Сходни са проблемите в община Черноочене. Според някои от интервюираните кметове има и случаи на нанесени щети и върху частни имоти, напр. огради на къщи.

Дърводобивните предприятия признават за проблемите с кметовете по отношение на разрушаването на четвъртокласната общинска пътна мрежа. Понякога общините ограничават преминаването на превозни средства над 10 тона, което е сериозен проблем за фирмите. Част от предприемачите имат сключени споразумения с общината и/или местни кметове, но това не винаги е възможно. Има случаи, при които новоасфалтирани пътни участъци не са били достатъчно стабилизирани още при изграждането, което прави проблемите неизбежни.

Проблемът се осъзнава и от трите въвлечени страни – ДЛС, фирми и общини, но към момента не е намерено окончателно решение. Има предложения за различни варианти за разрешаване на проблема в т.ч. извозните пътища да се съгласуват и определят предварително с участието на кметовете и общинската администрация още на етап планиране, да се сключват предварителни споразумения, да има допълнителни изисквания в договорите за възлагане и пр. При всички случаи, това е една от конфликтните точки, за разрешаването, на която ДЛС следва да бъде проактивно (в духа на изискванията на Критерий 4.6. и по-конкретно Индикатор 4.6.4 от националния FSC стандарт). Препоръката е да се инициира диалог съвместно със засегнатите страни (фирми и общини), за да може да се изгради по-конкретен и универсален механизъм за договаряне и предоставяне на справедливо обезщетение, когато са нанесени щети. Настоящото проучването показва, че към настоящия момент проблемите в тази сфера на са твърде болезнени, но следва да се има предвид, че поради липсата на ясен и по-универсален механизъм за действие периодично се нанасят щети както върху бизнеса, така и върху местните общности. В крайна сметка това рефлектира върху имиджа на стопанството и нарастващото недоверие от страна на хората към горския сектор като цяло. Този проблем съществува повсеместно в голяма част от стопанствата в страната, поради разбирането, че стопанствата по закон не носят отговорност за щети, които са нанесени от трети страни върху територии, които не са горски фонд, въпреки, че

те са възложител на дейността. Това разбиране отчита в тесен смисъл законът в България, но не може да бъде приложимо в светлината социалната отговорност, която поемат сертифицираните компании.

2.7.3. ДЪРВОДОБИВ. ВЪЗЛАГАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ДЪРВОДОБИВ И ОТНОШЕНИЯ С ДЪРВОДОБИВНИТЕ ФИРМИ

Възлагането на дейностите в горските територии в т.ч. дърводобива става по силата на специална наредба, която най-общо следва принципите на свободната конкуренция. По силата на Закона за горите, ДЛС може да предостави до една трета от годишното си ползване на дървесина за добив или за преработване на местни фирми, ако същите отговарят на определени изисквания. Законът дава предимство на местните фирми, което е добро решение, но не и по отношение на някои допълнителни ограничения въведени наскоро. Такова ограничение е изискването, че за да ползва статута си на местна фирма, предприятието трябва да преработва по мин. 3000 м³/год., което е тенденциозно и дава предимство на определени предприемачи.

Местните фирми считат, че системата за продажба на дървесина чрез открити търгове е прозрачна като цяло, но често води до нереално високи цени. Интервюираните представители на местните фирми определят взаимоотношенията и комуникацията си с ДЛС за добра и не споменават за значими неразрешени проблеми. Местните фирми не се опасяват от конкуренцията на външни фирми.

Както и в по-голямата част от страната работната ръка е много голям проблем за дърводобивните фирми. Работниците са най-често то ромската етническа група и за работодателите е трудно да ги задържат за дълго на работа. Принципно работниците се наемат на трудови договори, но въпреки това текучеството е голямо. Предоставянето и ползването на лични предпазни средства на работниците е проблем. Работодателите искат да са сигурни, че предоставяйки работно облекло, то ще бъде ползвано дългосрочно и, че ще може да се разчита на конкретния работник, което не винаги се случва. От друга страна дори, когато работно облекло е предоставено работниците не винаги го ползват. Проверките от страна на Инспекцията по труда са чести, вкл. на терен, но обикновено фирмите успяват добре да прикрият някои от проблемите.

Въпреки проблемите с доставките на дървата за огрев през изминали години и разрушаването на общинската пътна мрежа, като цяло мнението на останалите заинтересовани страни за работата на дърводобивните фирми е положително. Такова е и мнението на Регионалната дирекция по

горите, което обаче счита, че сертификацията за много от фирмите ще е труден процес, най-вече за ради проблемите с работната ръка.

2.7.4. ДЪРВА ЗА ОГРЕВ. ОСИГУРЯВАНЕ НА НУЖДИТЕ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ.

Ползване на дървесина от местното население за периода 2016 – 2019 г.

Годишното ползване на дърва	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Продажби от промишлен дърводобив /м ³ / от склад	11762	10261	11752
Продажби на физически лица /м ³ / на корен	170	440	376
Общо /м ³ /	11932	10701	12128

В рамките на проучването за настоящата оценка снабдяването с дърва за огрев на местното население бе идентифицирано като проблематична тема за района. През зимата на 2018 г. хората не са били снабдени своевременно с дърва за огрев. Напрежението е ескалирало до степен, че се е стигнало до сигнализиране на медии и намесата на МЗХГ, ИАГ и РДГ. Наложило се е да бъдат създадени специални комисии, които да съдействат за нормализиране на ситуацията. В следствие са били приети промени в наредбата за възлагане на дейности в горите (чл. 72), което също е допринесло за подобряване на ситуацията. Сега списъците с хората, които се нуждаят от дърва за огрев се изготвят от кметовете и кмета на общината ги предоставя на ДЛС. Доставките се извършват ритмично съгласно тези списъци. Все пак кметовете имат желание цените на дървата да им бъдат съобщавани по-рано (до към месец март), както и да бъдат уведомявани своевременно в кои землища ще се сече и в какви количества.

Според по-голямата част от интервюираните представители на месната общност причините за забавените доставки на дърва за огрев през миналата година са били продиктувани от политически интереси, т.е. недостигът на дърва за огрев се е използвал за политически натиск над местните хора. Според представители на стопанството причините са били основно недобра организация и недостатъчни количества. През 2019 г. напрежението е овладяно и ДЛС следва по-стройна система и организация, за да посрещне нуждите на местното население.

Като цяло заявките за дърва за огрев от общините към ДЛС са големи и стопанството не разполага с такива количества. Заявката на Община Черноочене за 2019 г. е 11 400 м³, но

реалното ползване според ДЛС е едва 7000 м³. За да се избегне ситуация, в която някои от местните хора получават повече дърва за сметка на други, се е възприела стратегия да се отпускат по 5 куб.м на домакинство.

Въпреки подобрената организация за снабдяване, ДЛС има опасения, че до 1-2 години отново може да възникне криза тъй като очакванията и нуждите на местното население са големи, а оставащия ресурс на стопанството според планираното е ограничен. За да се избегнат проблемите трябва своевременно да се търси решение съвместно с общините. Това е и основната препоръка на оценяващите за тази сфера на въздействие. На първо място на общините трябва недвусмислено да се даде конкретна информация до колко и за какъв период за в бъдеще могат да бъдат посрещнати нуждите им. В последствие, възможните решения следва да се набележат в съвместна открита комуникация.

Възможно решение на проблема е да започнат да се използват общинските гори. Към момента на проучването има информация, че общинските гори са устроени, но няма ползване.

2.7.5 ДОСТЪП И ПОЛЗВАНЕ НА НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ РЕСУРСИ

2.7.5.1. ПОЛЗВАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ПЧЕЛАРСТВО

Горското стопанство е наясно с изискванията пчеларите да бъдат предварително информирани в случай, че се налага използването на химикали за борба с вредители по горите. Понастоящем значителна част от горските масиви е пострадала от нападение от борова процессионка, което може да наложи третиране.

Единственото безпокойство на част от интервюираните пчелари е, че пчелните семейства могат да пострадат, ако се наложи да бъдат затворени в кошерите в горещи дни през лятото. Това не е проблем за пчеларите, ползващи модерни пчелини, но не всички разполагат с такива. Ето защо, препоръката е, ако се налага третиране с химикали през летните дни, то това да се случва привечер, за да не се налага затваряне на пчелните семейства в най-големите горещини. Друга препоръка е по възможност ДЛС да предвиди залесявания с медоносни видове като липа и ядлив кестен.

Според интервюираните до момента не е имало случаи на отравяне на пчели. Все пак ДЛС следва да има предвид строгите забрани на FSC стандарта за използването на някои видове химикали.

2.7.5.2. СЪБИРАНЕ НА НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ ПРОДУКТИ

При проведените интервюта не бяха констатирани проблеми с ограничаване на достъпа за събиране на недървесни горски продукти.

Събирането на гъби и лечебни растения е разпространена дейност, тъй като районът е изключително богат в това отношение. Местните хора събират недървесни горски продукти както за лично ползване, така и за търговски цели.

Добив на билки и горски плодове

В района на стопанството могат да се добиват средногодишно по 5 тона гъби, 5-6 тона билки, а също така и по 1-2 тона горски плодове (орехи, лешници, трънки, шипки и малини). Тези количества имат характер на прогноза, тъй като добивът им зависи от плодносенето, годишните промени в климатичните условия, особеностите на климатичната среда, антропогенните фактори и други.

Издадени позволителни за добив на гъби в ТП "ДЛС Женда"

Наименование	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Позволителни за недървесни горски продукти			
От физическо лице	0 бр.	1 бр.	0 бр.
От юридическо лице	4 бр.	4 бр.	3 бр.
Широколистна зеленина	0	0	0
Коледни елхи	207 бр.	47 бр.	64бр.

Добив на листников фураж

В района на ТП ДЛС “Женда” през ревизионния период се предвижда добив на 20 куб.м листников фураж средногодишно, основно за подхранване на дивеча.

Добив на сено

В ТП ДЛС “Женда” се предвижда да се добива средногодишно по 60 тона сено от ливадите и поляните, които не попадат в пасищните комплекси.

2.7.5.3. ПАША

По време на интервютата не бяха идентифицирани съществуващи или потенциални негативни социални въздействия в следствие дейността на ДЛС по осигуряване на паша.

Съгласно чл.124 т.1 до т.5 в ДЛС Женда е забранена пашата в горските територии без пастир, в поройните и ерозиранни горски територии, в дендрариумите, в одобрените и регистрираните източници за производство на горски репродуктивни материали и горските разсадници, в горските култури и младите насаждения от семенен произход и в издънковите насаждения, докато достигнат височина до 3 метра, в горските територии, в които е започнало или е възможно естественото им възобновяване, ношната паша.

ДЛС „Женда“ понастоящем управлява територия на две вляти едно в друго стопанства. Данните за пашата по-долу са от двата лесоустройствени проекта съответно на ТП ДЛС “Женда” (ГСП 2013 г.) и ТП "ДГС Кърджали" (ГСП 2016 г) , влято в ТП "ДЛС Женда”.

В ТП ДЛС “Женда” (ГСП 2013 г.) се забранява паша върху обща площ от 11207.3 ха, в т.ч. в държавните горски територии върху площ от 10602.2 ха.

Стопански Участък	Обща площ (ха)	Забранени за паша (ха)	% от общата площ
“Женда”	13899.0	8077.7	58.0
“Черноочене”	8088.2	3129.6	38.7
Всичко:	21987.2	11207.3	51.0

В ТП "ДГС Кърджали" (ГСП 2016 г) , влято в ТП "ДЛС Женда” се забранява паша върху обща площ от 17942.0 ха, в т.ч. в държавните горски територии върху площ от 16920.0 ха.

ГСУ	Обща площ ха	Забранена площ за паша ха	% от общата площ
“Перперек”	15210.2	9804.2	34.5
“Кърджали	13216.3	8137.8	28.6
всичко	28426.5	17942.0	63.1

2.7.5.4. ЛОВ И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА

Съгласно чл.7 (5) на Закона за лова и опазване на дивеча територията на ДЛС “Женда” се разделя на три категории ловностопански райони (ЛСР): Ловностопански райони на дивечовъдния

участък (ДУ) на ловното стопанство, Ловностопански райони на оградени площи - БИСД (Бази за интензивно стопанисване на дивеча) и Ловностопански райони на ловните дружини по чл.29 от ЗЛОД (Предоставени ловностопански райони).

Границите на ловностопанските райони са определени съгласно заповеди на МЗГ РД 46-59/18.01.2001г., РД 46-1542/22.08.2001г. и № 1120/15.10.2010г.

Дивечовъден участък “Болярци” се състои от ловище „Болярци” с обща площ 2877.3 ха., в това число БИСД от 341 ха., от които 75.1ха. ограда „Муфлон”, 177.2 ха. ограда „Дива свиня” и 89.4ха. ловен двор.

Дивечовъден участък “Женда” се състои от ловищата “Мурга”, “Женда”, “Ряка”, “Безводно”, “Соколите” и БИСД “Женда” с обща площ 10803.4ха, в това число БИСД 581ха.

На територията на стопанството е разположено **ловище „Зорница” на дивечовъден участък „Студен кладенец”**.

Ловностопанските райони на ловните дружини по чл.29 от ЗЛОД на територията на ДЛС “Женда” са както следва: ЛСР “Паничково”, ЛСР “Комунига”, ЛСР “Пчеларово”, ЛСР “Черноочене”, ЛСР “Яворово”, ЛРС „Костино”, ЛРС „Кърджали-1”, ЛРС „Бойно”, ЛРС „Гледка”, ЛРС „Кърджали-2”, ЛРС „Стремци”, ЛРС „Мост”, ЛРС „Перперек”, ЛРС „Миладиново”, ЛРС „Ненково”. ЛСР на ЛД също са разделени на ловища съгласно изискванията на “Наредба № 6 за устройство на горите и земите от ГФ и на ловностопанските райони в Република България”, като са взети под внимание площта на ловностопанския район, местообитанията и обитаващия дивеч. В ловностопанските райони на ловните дружини са отделени и площи за развъдници съгласно чл.12 от ЗЛОД.

До 31.12.2018 година, ТП ДЛС „Женда” е предоставила услуги по линия на организирания ловен туризъм на общо 217 бр. ловци / 206 бр. български граждани и 11 бр. чуждестранни/

В таблицата е показано нагледно разпределението на площта на държавното ловно стопанство по ловностопански райони (стопанисвани от ТП “ДЛС Женда” – Кърджали и предоставени към СЛР – Кърджали).

№	Ловностопански район	ГТ	ЗТ	Общо ЛСР	Недивечо-приг. в ГТ	Други недивечопр.	Дивечо-пригодни
		хектари					
	ДУ на ДЛС						
	<u>ДУ “Женда”</u>	9533,5	1321,4	10854,9	-	-	8766,3

1	Ловище “Мурга”	1957,4	157,4	2114,8	-	-	2114,8
2	Ловище “Женда”	1540,5	236,6	1777,1	-	-	1777,1
3	Ловище “Ряка”	2070,0	18,6	2088,6	-	-	1668,9
4	Ловище “Безводно”	2140,9	483,6	2624,5	-	-	2624,5
5	Ловище “Соколите”	1263,2	405,7	1668,9			
6	БИСД “Женда”	561,5	19,5	581,0	-	-	581,0
	ДУ “Болярци”	1307,2	1231,0	2877,3	-	31,6	2845,7
7	Ловище “Болярци”	968,1	1225,8	2193,9	-	31,6	2162,3
8	БИСД “Болярци”	339,1	2,6	341,7	-	-	341,7
	в т.ч.ограда “Муфлон”	73,9	1,2	75,1	-	-	75,1
	в т.ч.ограда “Д.свина” и “л.двор”	265,2	1,4	266,6	-	-	266,6
	ДУ “Студен кладенец”	463,5	207,8	671,3	-	-	671,3
9	Ловище “Зорница”	463,5	207,8	671,3	-	-	671,3
Всичко ДУ на ДЛС		11304,2	2760,2	14403,5	-	31,6	12283,3
	ЛСР на ЛД						
9	ЛСР на ЛД “Паничково”	2512,8	804,6	3317,4	-	10,0	3307,4
10	ЛСР на ЛД “Комунига”	2245,8	1770,1	4015,9	-	14,6	4001,3
11	ЛСР на ЛД “Пчеларово”	1923,2	2673,4	4596,6	8,6	15,1	4572,9
12	ЛСР на ЛД “Черноочене”	2769,9	3871,6	6641,5	14,8	21,6	6605,1
13	ЛСР на ЛД “Яворово”	1643,3	1121,0	2764,3	3,8	8,5	2752,0
14	ЛСР на ЛД “Костино”	2113,2	1183,7	3296,9	-	-	3296,9
15	ЛСР на ЛД “Кърджали-1”	2616,6	2707,8	5324,4	-	-	5324,4
16	ЛСР на ЛД “Бойно”	4119,1	1996,9	6116,0	-	-	6116,0
17	ЛСР на ЛД “Гледка”	2247,1	2676,2	4923,3	-	-	4923,3
18	ЛСР на ЛД “Кърджали-2”	3768,0	3201,2	6969,2	-	-	6969,2
19	ЛСР на ЛД “Стремци”	2825,3	2276,4	5101,7	-	-	5101,7
20	ЛСР на ЛД “Мост”	2162,8	2810,1	4972,9	-	-	4972,9
21	ЛСР на ЛД “Перперек”	3508,5	2118,2	5626,7	-	-	5626,7
22	ЛСР на ЛД “Миладиново”	1693,2	2059,2	3752,4	-	-	3752,4
23	ЛСР на ЛД “Ненково”	2093,8	240,4	2334,2	-	-	2334,2
Всичко ЛСР на ЛД		38242,6	10240,7	21335,7	27,2	69,8	24535,6
ОБЩО ТП ДЛС “Женда”		49546,8	13000,9	35739,2	27,2	101,4	36818,9

На територията на ДЛС Женда ловуват членовете на СЛР Кърджали. В сдружението са регистрирани около 1100 ловци и 400 риболовци. Комуникацията и взаимоотношенията между ловците и ДЛС като цяло са добри.

Има проблем с границите на едно от ловищата (с. Беливет), което традиционно е било част от териториите стопанисвани от ЛД Черноочене, но поради промяна на землищните граници тази територия е прехвърлена към друга дружина. Тъй като в спорната територия са били направени сериозни инвестиции от страна на ЛД Черноочене за поддържане на дивеча са подадени жалби към МЗХГ. Според интервюираните засегнати страни, ДЛС няма директно отношение към проблема.

Ловните дружинки нямат проблеми с държавните дивечовъдни участъци (ДУ). В миналото са наблюдавани негативни практики от страна на ДЛС за улавяне на дивеч в капани с цел разселването му в ДУ, но понастоящем това не се прави.

Мнението на ловците в района е, че дивечът е малко и намалява. Според някои от интервюираните заинтересовани лица таксацията не е съвсем реална, въпреки, че винаги се прави в присъствието на служители на ДЛС.

Според ловците има някакво разбирателство с дърводобивните фирми по отношение осигуряването на спокойствие на дивеча в дните на лов. Все пак е изразено мнението, че би било добре да има по-добро съгласуване на графици за лов с работата на дърводобивните фирми и по възможност да се оставя още един ден преди самия лов.

Друга препоръка изразена от самите представители на ловното сдружение е ДЛС да осъществява по-стриктен контрол върху дейността на дружинките относно спазването на правилата за лов.

Не са установени сериозни оплаквания от местното население по отношение на ловностопанските дейности на територията ДЛС. Все пак има препоръка пътищата в горски фонд да се поддържат по-добре и своевременно, тъй като част от тях се ползват и за достъп на местното население до села и махали.

По отношение на риболова, контролът е изцяло от страна на ИАРА.

2.7.6. ВЪЗПРОИЗВОДСТВО НА ГОРИТЕ

За възпроизводство на горите на територията на ДЛС „Женда“ се разчита основно на естественото възобновяване, с което са съобразени и прилаганите лесовъдски системи. Предвид на ограничените площи за залесяване, ограничени са и свързаните лесокултурни дейности – попълване, отглеждане и др.

При анализа на тези сфера на дейност на ДЛС не са констатирани негативни въздействия, но следва да се има предвид, че залесяването винаги е било приемано като благородна мисия от обществото и като основно задължение за всяко горско стопанство. Още повече, че в изследвания район в миналото са се извършвали мащабни залесявания, които да намалят ерозионните и свлачищни процеси.

При тази ситуация, препоръката е ДЛС да заеме е една по-проактивна позиция пред обществото от една страна давайки разяснения за ползите от естественото възобновяване, а от друга давайки гласност на макар и ограничените залесителни кампании.

2.7.7 ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ

2.7.7.1 ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И УСТАНОВЯВАНЕ НА НАРУШЕНИЯ

По силата на Закона за горите, опазването на горските територии от страна на ДЛС се осъществява по 2 направления: предотвратяване и установяване на нарушения. Обект на тази дейност са опазването на териториите от незаконни ползвания и увреждания; спазването на

правилата за сеч и другите ползвания от горите; следене за спазването на противопожарните правила и/или предприемане на действия за ограничаване и потушаване на разразили се пожари; следене за появата на болести, вредители и други повреди; опазване на защитените видове животни и растения и следене за спазването на режимите на защитените територии и защитените зони и др. Задължение на служителите на ДЛС е при установяване на данни за извършване на престъпления, свързани с дейностите в горите незабавно да сигнализират органите на МВР и РДГ - Кърджали и да съдействат за тяхното разкриване. Освен от служители на стопанството, контролът се осъществява и от РДГ – Кърджали чрез мобилни инспектори.

Според по-голямата част от анкетирания по време на проучването, проблемът с незаконния дърводобив на територията не е твърде сериозен. По-големи голямо безпокойство от страна на гражданите бе изразено по отношение на браконьерството на дивеч. Според интервюираните засегнати и заинтересовани страни, това е проблем за района макар и да намалява с годините. Според част от изразените мнения, необходимо е да се увеличи охраната, за което ДЛС има желание, но няма необходимия ресурс. При установените нарушения се случва издадените от инспекторите актове да падат в съда. Има и случаи, в които нарушителите се оказват без собственост, която да бъде конфискувана.

2.7.7.2 ПРЕВЕНЦИЯ И БОРБА С ГОРСКИТЕ ПОЖАРИ

Превенцията и борбата с горските пожари е една от социално значимите дейности на ДЛС, тъй като при пожар за кратко време може да бъде унищожен значителен обществен ресурс, а в някои случаи да бъде засегната сигурността и имуществото на гражданите. Налице е План за опазване на горите от пожари съгласуван от специална комисия назначена от Областната служба Пожарна безопасност и защита на населението.

Оценката на местното население за работата на ДЛС по превенция и борба с пожарите като цяло е положителна.

Като по-съществени проблеми могат да бъдат определени липсата на достатъчна и в добро състояние горско-пътна мрежа и липсата на адекватни технически средства за борба с пожарите в силно пресечените горски терени, което може да затрудни борбата с пожарите и своевременното им локализиране.

Има местна доброволческа група към Община Черноочене, обучена от служба пожарна безопасност, която реагира при пожари. Групата е формирана през 2016 г.

2.7.8 ОПАЗВАНЕ НА ВОДИТЕ

Водоохранните функции на горите са добре известни сред обществото и ясно се осъзнава, че от адекватното управление/ ползване на горските територии в голяма степен зависи количеството и качеството, както на водите за битови нужди, така и на тези за напояване. ДЛС има информация за ситуирането на санитароохранителните зони в ДГТ и режимите в тях и последните се спазват, макар и според РДГ-Кърджали не за всички зони да има Заповеди за установяването им.

Притесненията на местното население са свързани преди всичко със сечите във вододайни зони и в близост до каптажи. Кметовете на населените места са особено чувствителни в това отношение, което налага чрез подходяща комуникация ДЛС да поддържа високо ниво на доверие.

По време на изготвяне на оценката бе установено, че някои представители на местната общност са на мнение, че стопанството оказва известно негативно влияние върху вододайните зони. Все пак не бяха изтъкнати конкретни проблеми, свързани с опазване на водните ресурси, произтичащи от горскостопанската дейности. Установено бе, че ДЛС е съдействало при подмяната на водопроводната мрежа за водоподаването към Черноочене, като е била отсечена топола, която е възпрепятствала работата.

Не са изразени мнения за негативни въздействия и по отношение на водните обекти в района, в които се извършва спортен риболов.

2.7.9. ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНАТА СРЕДА И БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

ДЛС си партнира добре с отговорните институции по опазване на околната среда и извършва съвместни проверки с тях, когато е необходимо. По отношение на въздействието от дейността на ДЛС върху биоразнообразието и околната среда като цяло, няма сериозни оплаквания от заинтересовани граждани и неправителствени организации.

Като проблем за ДЛС Женда и околните стопанства бяха отбелязани нападенията от корояд по иглолистните култури, но проблемът не е толкова екологичен, колкото стопански, тъй като голяма част от боровите насаждения в района (особено тези от бял бор) са от изкуствен характер. Тези насаждения, създадени в миналото, действително са изиграли добра почвообразуваща роля на много от местата, но не формират естествени екосистеми за конкретния район. Точно това ги прави и особено уязвими на природни нарушения и при нападения от вредители. Количествата повредени дървета на места са големи и ДЛС не винаги успява своевременно да се справи с

изваждането на засегнатата дървесина. При всички случаи трябва да се има предвид, че естественото възобновяване е добро на повечето от засегнатите места.

В рамките на защитените зони (по смисъла на ЗБР) и защитените територии (обявени по смисъла на ЗЗТ), ДЛС съгласува дейността си с РИОСВ Хасково. В случай, че се налага извършването на горскостопански или други дейности, които противоречат на заповедта за обявяване на съответната защитена територия по ЗЗТ (напр. извършване на санитарни сечи в територия, която сечите са забранени) се иска изрично одобрение на РИОСВ. При необходимост от промени в заложените дейности за отдели и подотдели, които попадат в защитените зони от Натура 2000, горскостопанските програми се съгласуват с РИОСВ. Сечите в горските местообитания от Натура 2000 се планират съгласно изискванията на Глава 4 от Наредба 8 за сечите в горите.

Въпреки, че няма конкретни забележки и оплаквания към стопанството по отношение на защитените територии и биоразнообразието, се откриха няколко препоръки от страна на заинтересованите страни, вкл. съответните държавни институции. Две от най-важните препоръки са ДЛС да подобри охраната на защитените територии и да стопанисва горите от Натура 2000 мрежата с приоритетна цел запазване и подобряване състоянието на съответните екосистеми. Въпреки изискванията на Наредбата за сечите, сред заинтересованите страни съществуват опасения, че ДЛС (както и останалите стопанства в страната) е затруднено да спазва тези изисквания в максимална степен, тъй като охраната на защитените територии и опазването на биологичното разнообразие не са сред основните приоритети на горските и ловни стопанства в страната. Поради обвързаността на бюджета на стопанствата (а и заплащането на работещите в сектора) с извършения дърводобив, дърводобивът се е превърнал в основен приоритет през последните години, което в по-малка или по-голяма степен компрометираща усилията на стопанствата в посока опазване на екосистемите и биоразнообразието в горите. Според интервюираните има разлика в начина, по който гората е била стопанисвана преди години и сега, като си личи, че сега горските стопани са притиснати да „изваждат“ повече дървесина от гората. Заинтересованите страни изразиха надежда, че сертификацията ще даде на възможност на стопанствата да пренаредят приоритетите си и да поставят опазването и подобряването на горските екосистеми отново сред своите водещи цели и дейности.

Сред мненията, изразени от заинтересованите страни се открих препоръката ДЛС да проявява по-голяма проактивност и загриженост по отношение подновяването и поддържането на маркировката и табелите на защитените територии.

Като част от изискванията за сертификация ДЛС следва да определи на територията си гори във фаза на старост, както и представителни образци от екосистеми съгласно Критерий 6.5. от Националния FSC стандарт на България. Тези територии е необходимо да се стопанисват с приоритетна цел опазване на съответните екосистеми и биоразнообразие. В допълнение, като част от изискванията на стандарта е и ДЛС да създава условия за натрупване на определени количества мъртва дървесина в горите, да запазва биотопни дървета, групи от стари дървета (т.нар. острови на старостта), дървета с гнезда и други важни за биоразнообразието елементи на цялата територия на стопанството. Тези и редица други изисквания, свързани с подобряване на екологичната отговорност на сертифицираните стопанства действително създават условия ДЛС да подобри въздействието си в тази сфера. За да се подобри и разбирането от страна на заинтересованите страни, както и да се получи в по-голяма степен тяхната подкрепа, е необходимо ДЛС да информира обществеността за по-големите отговорности, които е поело и прилага като стопанство в процес на сертификация, а евентуално и вече като сертифицирано стопанство. Задължителното информиране на засегнатите и заинтересовани страни относно Доклада за ГВКС е един минимум, който е препоръчително да се надскочи.

2.7.10 ОПАЗВАНЕ НА МЕСТАТА ОТ ЗНАЧЕНИЕ ЗА ТУРИЗМА И МЕСТАТА С КУЛТУРНА И ЕСТЕТИЧЕСКА СТОЙНОСТ ЗА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ

Проучването не показва сериозен сблъсък на интереси и сериозни негативни въздействия по отношение на развитието на туризма. Още повече, че самото ДЛС развива туристическа дейност по линия на организирания ловен туризъм.

Трябва да се има предвид, че въпреки липсата на конкретни оплаквания (т.е. за конкретни случаи и места), част от анкетираните по време на проучването лица са изразили мнение, че дейностите на ДЛС оказват известно негативно влияние върху местата с културна и особена естетическа стойност в гората. Това говори за вероятното наличие на негативни въздействия от по-общ характер, които понякога са неизбежни, но при по-голямо разбиране и внимание от страна на стопанството и фирмите подизпълнители, в повечето случаи биха могли да се смекчат.

В тази връзка трябва да се има предвид, че хората в България като цяло са особено чувствителни по отношение на гората и възприемат нейните функции цялостно, а не само като източник на дървесина. Всъщност една от най-важните функции на гората за повечето хора в България е нейната естетическа функция. Ето защо, всяко сечище или временен извозен път, които неизбежно нарушават естествената естетиката, създават по-скоро негативни асоциации у хората,

особено ако резултатите от дейностите са твърде видими и груби. От тук възниква необходимостта на първо място да се положат усилия да се покаже, че горските стопанства не се занимават само с дърводобив, а обръщат внимание, както на екологичните функции на гората, така и на начина, по който гората изглежда (чисто естетически на място, както и на ландшафтно ниво) влк. по време на добива и след добива.

На територията на Общините Кърджали и Черноочене, туризмът е с увеличаваща се популярност, насочена най-вече към защитените природни територии и културно-историческите забележителности. Ето защо, от голямо значение е ролята на ДЛС за поддържане на пътеките към туристическите обекти в ГФ, както и на маркираните пешеходни туристически маршрути, преминаващи през стопанство. ДЛС следва да вземе под внимание гореописаната чувствителност на хората по отношение на гората и нейната естетическа функция още при планирането и маркирането на сечите, особено когато става въпрос за отдели в близост до туристически маршрути.

Важно е също да се инициира още по-активна комуникация с месните общности, особено по време на планиране на сечите, за да се гарантира опазването на важните за местната култура и традиции места (вкл. места, които се ползват за отдих, рекреация и естетическа наслада, около чешми, беседки, единични или групи вековни дървета, поляни и скали, които се използват за ритуали, тържества и пр.). Необходимостта от подобряване на комуникацията проличава и от факта, че някои от анкетиранияте засегнати лица считат, че в гората се сече „безразборно“ (особено що се отнася до боровите насаждения).

Изключително важно е ДЛС да съобразява времето за извършване на горскостопанските дейности в районите, в които се извършват религиозни ритуали и традиционни събирания през годината.

По отношение на местата от значение за местната култура и родовата памет, трябва да бъде отбелязан въпросът със старите гробищни паркове в ДГФ на територията на стопанството. Необходимо е да се изяснят нуждите и претенциите на местните хора по отношение на старите гробища, както и да се събере информация за всички стари гробищни паркове към които местната общност има интерес. Наложително е да се обсъди открито, вкл. ако е необходимо чрез юридическа подкрепа, кой е най-лесният начин да се реши въпросът с тези територии.

Туристическите обекти и горските територии от значение за местната култура, част от ДГФ са описани в Доклада за горите с висока консервационна стойност (Доклад за ГВКС, раздел ВКС б) на територията на стопанството. В процеса на подготовка за сертификация, ДЛС следва да

информира местните общности за Доклада за ГВКС и възможността този доклад да бъде текущо актуализиран и допълван с тяхна подкрепа, вкл. по отношение на мерките за опазване на ВКС.

Сред най-значимите **природни и културно-исторически забележителности** на територията на общините в обхвата на стопанството са следните:

Община Черноочене

- Местността „Пармак кая“ и скалните шарапани край с. Ночево
- Тракийско светилище Биюк тепе край с. Женда
- Средновековна крепост „Градището“ край с. Пчеларово
- Маркираната пътека за вр. Чиялка (1459 м.) и водопад и скални ниши край с. Безводно,
- Местността „Гузгун кая“ /Горящ камак/ на 3 километра източно от село Душка.
- Елови находища при с. Мурга и с. Женда
- Поддържан резерват "Казълчерпа" край с. Женда
- Езеро „Сюлюк гьол" край с. Бели вир
- Църквата "Света Параскева", с. Пчеларово
- Вековен бял бор в с. Пчеларово, възраст 500 г., в близост до църквата в селото.

Община Кърджали

- Пещерно светилище „Утробата“ до село Илиница, в местността Тангардък кая
- Тракийското мегалитно светилище Перперикон над с. Горна крепост.
- Тракийска крепост върху възвишението „Каменен харман“, близо до с. Вишеград
- Крепостта Моняк над язовир Студен кладенец, на 4 км южно от с. Широко поле
- Тракийска крепост и скални ниши до село Лисиците;
- Тракийската крепост над село Иванци;
- Природна забележителност „Каменните гъби“, с. Бели пласт
- Природна забележителност „Скални гъби" (Каменната сватба), с. Зимзелен
- Природна забележителност „Находище на родопски силивряк“, с. Прилепци
- Природна забележителност „Находище на родопска горска майка“, с. Перперек

- Природна забележителност „Реджеб тарла”, с. Чилик
- Природна забележителност „Скален прозорец“, с. Костино
- Защитена местност М „Юмрук скала” с. Калоянци
- Защитена местност „Средна Арда” с. Звезделина, с. Висока поляна.
- Защитена местност „Находище на венерин косъм“, река Кьошдере, гр. Кърджали (местността не е в ДГФ)

2.7.11 ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОМИНЪК

ДЛС “Женда” като работодател

Имиджът на стопанството като работодател е позитивен обусловено до голяма степен от осигуряването на заплати над средните за района, редовното заплащане, изплащането на социални и здравни осигуровки при това върху цялата заплата, гарантирани привилегии като отпуск и болнични, осигуряването на работно облекло, дърва за горене и дървен материал на преференциални цени и др. Служителите на стопанството до голяма степен се чувстват “защитени“ от държавата. Част от тях са членове на синдикални организации, като членството е въпрос на личен избор и не се ограничава от ръководството.

Задълженията и отговорностите на служителите са регламентирани в подробно разписани Длъжностни характеристики, осигурени са начални и допълнителни обучения по отношение изпълнението на конкретните им задължения свързани с правилно провеждане на дейностите, съгласно ЗГ и Горскостопанския план. Освен началния, се извършва и периодичен инструктаж по безопасност на труда.

Води се отчетна документация за всички случаи на трудови злополуки и смърт, с регламентирани компенсации за всеки от тях. Има сключен договор със служба по трудова медицина с оглед осигуряване на необходимите условия за здраве и безопасност на труд и е налице изготвена Оценка на риска за различните позиции.

При проведените интервюта не бе докладвано за случаи на дискриминация (полова, религиозна) и сексуален тормоз.

2.7.12. КОМУНИКАЦИЯ И ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

Добрата комуникация със засегнатите и заинтересовани страни гарантира положителната оценка на дейностите на ДЛС в много от разгледаните в настоящата оценка сфери на въздействие. В същото време, неефективната и неподходяща комуникация лежи в основата на повечето от негативните въздействия и съответно негативни оценки за дейността на горските и ловни стопанства. В този смисъл настоящият раздел от проучването ще повтори много от казаното до момента и ще залегне в основата на необходимите мерки и препоръки.

До момента ДЛС (както и повечето несертифицирани стопанства в страната) е ръководило дейността си основно спрямо разпоредбите на Закона за горите, който не изисква проактивност в комуникацията със засегнатите и заинтересованите страни по отношение на горскостопанските дейности. Осигуряването на достъп до информацията относно планиращите документи, функциите и работата на стопанствата в горския сектор не е било приоритет. Това е създавало известна доза неразбиране и недоверие от страна на засегнатите и заинтересованите страни по отношение на дейността на стопанствата, в т.ч. ДЛС Женда, както и по отношение на горския сектор като цяло. В същото време хората заети в горския сектор чувстват, че тяхната работа не се оценява достойно и няма разбиране от страна на общността относно голямото значение и многобройните функции и задължения, които те имат и ежедневно изпълняват. В този смисъл основната препоръка в социалната оценка е да се подобри комуникацията между ДЛС и засегнатите и заинтересованите страни, като инициативата и усилията трябва да стартират от ДЛС в светлината на изискванията на FSC стандарта за отговорно управление на горите.

За да се гарантира реална комуникация при взаимодействието със засегнатите и заинтересованите страни, освен формалния етикет, трябва да се отчитат културните особености на хората, нивото на образование, възрастта, възможностите за достъп и работа с модерни технологии, както и способността им да разбират специфичната горска и административна терминология.

За много от хората е изключително тежко да боравят с формалният език и терминология в официалната документация и кореспонденция, която горските стопанства (а и държавната администрация като цяло) използват. В допълнение, винаги трябва да се отчита и изключителната специфика на горската терминология, която е неразбираема за по-голямата част от хората, вкл. хората с висока степен на образование, но които нямат лесовъдско образование или опит в горския сектор.

Всичко това трябва да се има предвид в случаите, когато местното население и заинтересованите страни трябва да бъдат информирани за важни въпроси, свързани с гората, горските ресурси и

сертификацията. Информацията трябва да бъде отнесена към хората по начин, който е действително разбираем за тях. Например, при информиране на местните кметове за предстоящи горскостопански дейности е препоръчително да се използва освен номерацията на отделите и подотделите, които ще бъдат ползвани, то и имената на съответните местности. Всичко казано до тук е особено значение в случаите, когато е необходимо да се работи съвместно със засегнатите и заинтересованите страни, за да се постигне съответствие с някои от критериите и индикаторите на Националния FSC стандарт на България (например за постигане на изискванията на Критерии 4.6. и 7.6.).

При всички случаи е необходима е по-голяма доза проактивност от страна на ДЛС, за да може местното население действително да се почувства достатъчно информирано и въввлечено, и изискванията на FSC стандарта да се покриват реално, а не само формално.

Като цяло е необходимо работата на ДЛС да се подобри в две посоки по отношение на комуникацията:

1. Да се подобри взаимодействието с общинските администрации и кметовете на населените места (за подробни препоръки виж Глава 2.8).
2. Да се подобри публичността и достъпа до информация за дейността на ДЛС, като се качи ключова информация на уебсайта на стопанството (за подробни препоръки виж Глава 2.9.1.5).

2.7.13 ПРИНОС ЗА МЕСТНОТО СОЦИАЛНО И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Участието в местни инициативи и осигуряването на подкрепа за местната общност под различни форми е важен инструмент за поддържане на комуникацията и повишаване на доверието между ДЛС и местната общност. В миналото като част от корпоративната си социална отговорност, стопанството е подпомагало местните общности в различни направления. Макар и с годините активността на ДЛС в тази насока да намалява, все още са налице редица позитивни примери в т.ч. предоставяне на елхи за Коледа на общините и детските градини, даряване на 2500 фиданки за общинско озеленяване, подкрепа за залесяването на парк Арпезос, даряване на фиданки на училищни инициативи и др.

Съществен проблем за дейността на ДЛС в тази сфера произтича от изискването на законодателството изразходването на средства от страна на стопанството, да става чрез открити процедури. Така, дори да има желание у ръководството, възможността за финансиране на подобни инициативи е лимитирана.

В бъдеще основният принос на ДЛС към местното развитие се очаква да бъде най-вече по отношение на осигуряването на заетост, предоставянето на дърва за битови нужди (за закупуване по ценоразпис), информиране на обществеността за извършваните дейности, предоставяне на консултации на граждани и други държавни институции по лесовъдски въпроси, продължаване на добрите практики по подпомагане на местни инициативи.

Препоръчва се възможностите за принос на ДЛС към местното социално и икономическо развитие се дискутират като част от дневния ред на годишната среща със засегнатите/заинтересованите страни. (виж Глава 2.9.1.2).

На ниво ЮЦДП възможностите за ежегоден принос на предприятието (напр. отделянето на специално перо от бюджета, предназначено за дарения всяка година) към местното социално и икономическо развитие следва да се дискутират като изискване на сертификацията, но и като начин за демонстриране на добри практики. Регулярна безрезервна подкрепа от страна на ЮЦДП (директно или чрез ДГС и ДЛС) за местните общности би могла да подобри имиджа на горския сектор и като цяло да повиши нивото на комуникация и взаимодействието с местните общности в положителна посока.

Отчитайки изискванията на FSC, ЮЦДП следва да поощрява стопанствата да осигуряват повече безрезервна подкрепа за местните общности и да улесни процедурите за тази цел.

Важна препоръка за тази сфера на дейност е да се дава повече публичност на подкрепата и добрите практики, които стопанствата и ЮЦДП реализират.

2.8. ИЗВОДИ ОТ ОЦЕНКАТА И СПЕЦИФИЧНИ ПРЕПОРЪКИ

Настоящата глава представя в резюме основните изводи и специфични препоръки от оценката.

Изводите са представени по отделно за всяка от сферите на въздействие. Където е необходимо са изготвени препоръки, както за сферите в които са установени негативни въздействия, така и за сферите, в които обезпокоителните въздействия са малки или няма такива, но е необходима превенция и подобрения, за да се посрещнат изискванията на FSC стандарта.

Общите мерки, които е необходимо да бъдат предприети в допълнение, за да се съгласува дейността на стопанството с критериите и индикаторите на Националния FSC стандарт, са представени в следващата Глава 2.9

Изводи и специфични препоръки по сфери на въздействие:

Достъп до гората

Не са установени негативни въздействия.

Зачитане на другите форми на собственост. Съдебни спорове за територии и взаимодействие със собственици на недържавни гори

Не са установени сериозни конфликти и неразрешени спорове свързани със собствеността.

Препоръката е, в случай на конфликти, спорните територии да се изключат от обхвата на сертификацията.

Зачитане на другите форми на собственост. Въздействие върху пътната инфраструктурата и имоти недържавна собственост

Установени са негативни въздействия.

Препоръчва се ДЛС да инициира задълбочен диалог съвместно със засегнатите страни (дърводобивните фирми и Община Ардино). Целта на диалога следва бъде изграждането на конкретен и универсален механизъм, който да е справедлив за всички и да предоставя своевременно обезщетение във всички случаи, когато са нанесени щети.

Дърводобив . Възлагане на дейностите по дърводобив и взаимоотношения с дърводобивните фирми

Не са установени сериозни негативни въздействия.

Както и в предишната сфера на въздействие, препоръката е да се обсъди механизъм за компенсации, както и варианти за превенция и смекчаване на негативните въздействия върху пътната инфраструктура в съвместен открит диалог между кметовете, ДЛС и фирмите. Така ще се намали риска от конфликти с кметовете и издаването на забрани за преминаване, които възпрепятстват работата на дърводобивните компании.

Дърва за огрев. Осигуряване на нуждите на местното население.

Установени са негативни въздействия в предходни години. Имало е сериозни конфликти по отношение на доставките на дърва за огрев, особено през изминалия зимен сезон (сезон 2018 – 2019 г.). През 2019 г. са предприети конкретни мерки за неутрализиране на конфликта.

Въпреки подобрената организация за снабдяване, ДЛС има опасения, че до 1-2 години отново може да възникне криза, тъй като очакванията и нуждите на местното население са големи, а оставащия ресурс на стопанството според планираното е ограничен. За да се избегнат нови проблеми, е необходимо своевременно да започнат да се търсят решения съвместно с общините. На първо място на общините трябва недвусмислено да се даде конкретна информация до колко и за какъв период за в бъдеще могат да бъдат посрещнати нуждите им от страна на ДЛС. В последствие, възможните решения следва да се набележат в съвместна открита комуникация.

Не бива да се допуска уязвимостта и зависимостта на местните хора по отношение на дървата за огрев да се използва за постигане на политически или други цели. Именно тази посока са основните безпокойства и бележки от страна на интервюираните засегнати страни. Ето защо основна препоръка и на оценяващите е, ръководството на ДЛС, както и одитиращите екипи по стандарта FSC приоритетно да следят за случващото се в тази сфера на въздействие.

Достъп и ползване на недървесни горски ресурси. Пчеларство, събиране на недървесни горски продукти, паша.

Не са установени негативни въздействия по отношение на пчеларството, пашата, както и събирането на сено, листников фураж, билки, гъби и горски плодове.

Горското стопанство е наясно с изискванията пчеларите да бъдат предварително информирани в случай, че се налага използването на химикали за борба с вредители по горите. Понастоящем значителна част от горските масиви е пострадала от нападение от борова процессионка, което може да наложи третиране. Ето защо се препоръчва при третиране с химикали през летните дни, то това да се случва вечер, за да не се налага затваряне на пчелните семейства в най-големите горещини. Друга препоръка е по възможност ДЛС да предвиди залесявания с медоносни видове.

Достъп и ползване на недървесни горски ресурси. Лов и опазване на дивеча

Няма установени сериозни негативни въздействия и по отношение на лова и опазването на дивеча. Препоръчва се засилване на контрола върху дейността на ловните дружинки относно спазването на правилата за лов. Въпреки, че има принципно разбирателство между дружинките и дърводобивните фирми, друга препоръка е ДЛС да съдейства за по-добро съгласуване на графици за лов с работата по дърводобива.

Възпроизводство на горите

Няма установени негативни въздействия. Препоръката е ДЛС да заеме проактивна позиция пред обществото, давайки разяснения за ползите от естественото възобновяване. Необходимо е да се дава повече гласност на макар и ограничените залесителни кампании.

Опазване на горите (предотвратяване и установяване на нарушения; превенция и борба с пожарите)

Няма установени сериозни негативни въздействия в тази област. Резултатите от проучването показваха, че проблемът с незаконният дърводобив не е твърде голям. По-големи безпокойства има във връзка с браконьерството на дивеч. Въпреки, че браконьерството през последните години е намаляло, според анкетиранията все още има нужда от увеличаване на контрола.

Оценката на местното население за работата на ДЛС по превенция и борба с пожарите, като цяло е положителна.

Опазване на водите

Не са установени сериозни негативни въздействия.

Някои представители на местната общност са на мнение, че стопанството оказва известно негативно влияние върху вододайните зони. Все пак, не са изтъкнати конкретни проблеми, свързани с опазване на водните ресурси, произтичащи от горскостопанската дейности.

Препоръката е да се поддържа комуникация с местните кметове, когато се налага извършването на сечи във вододайни зони, в близост до каптажи и чешми. Кметовете на населените места са особено чувствителни в това отношение, което налага чрез подходяща комуникация ДЛС да поддържа високо ниво на доверие.

Опазване на природната среда и биоразнообразието

Не са установени твърде сериозни негативни въздействия, но е необходимо да се повиши вниманието и ангажираността на ДЛС в тази сфера. Според голяма част от анкетираниите, дърводобивът се е превърнал в доминираща приоритетна дейност за стопанствата в страната през последните години, като ДЛС Женда не прави изключение. Това в по-малка или по-голяма степен е компрометирало останалите дейности и отговорности на стопанствата, особено в посока опазване на екосистемите и биоразнообразието в горите.

Сред най-важните препоръки към ДЛС са:

- горите в рамките на мрежата Натура 2000 действително да се стопанисват с приоритетна цел запазване и подобряване състоянието на съответните екосистеми.
- да се подобри охраната на защитените територии
- да се проявява по-голяма загриженост по отношение подновяването и поддържането на маркировката и табелите на защитените територии.
- да се информира обществеността за по-големите отговорности, които ДЛС е поело и прилага като стопанство в процес на сертификация, а евентуално и вече като сертифицирано стопанство по отношение опазването на биоразнообразието. Задължителното информиране на засегнатите и заинтересовани страни относно Доклада за ГВКС, екосистемните услуги и резултатите от мониторингите е минимум, който е препоръчително да се надскочи.

Опазване на местата от значение за туризма и местата с културна и естетическа стойност за местната общност

Не са установени сериозни негативни въздействия, но и в тази сфера е необходимо да се повиши вниманието и ангажираността на ДЛС. Основите препоръки са:

- да не се маркират за сеч дървета с туристическа маркировка и да се поддържат в добро състояние маркировката и табелите на защитените територии, които се управлява.

- да се почистват маркираните пътеки и важните пътеки към туристически обекти от опасни и паднали дървета;
- да се съобразява времето за извършване на горскостопанските дейности в районите, в които се извършват религиозни ритуали и традиционни събирания през годината;
- да не се извършват горскостопански дейности (най-вече сечи, но и други дейности, които биха предизвикали негативно въздействие и съответната реакция от заинтересованите страни) в близост до места за отдих и рекреация, места с културна и естетическа стойност за местните хора, религиозни обекти и места от значение за туризма. Ако все пак това се налага, извършването на горскостопанските дейности да се съгласува с местната общност и заинтересованите и засегнатите лица от туристическия сектор.
- активните и приключените сечища да се поддържат чисти от битови отпадъци и опасни/висящи в резултат от сечта дървета.
- да се информират местните общности и заинтересованите страни за наличието на Доклад за ГВКС и възможността този доклад да бъде актуализиран и допълван с тяхна подкрепа, вкл. по отношение на мерките за опазване на ВКС.

Осигуряване на поминък. ДЛС Женда като работодател.

Не са установени негативни въздействия в тази сфера.

Комуникация и достъп до информация

Установени са негативни въздействия. Необходимо е подобряване на нивото на комуникативност на стопанството, особено в посока взаимодействие с местните общности. Необходими са подобрения и в посока осигуряване на достъп до важна информация за стопанството и неговата дейност.

Основните препоръки са следните:

- Да се инициира съвместен диалог и между дърводобивните фирми, ДЛС, общините и местните кметове относно текущият казус с разрушаването на общинската пътна мрежа. Възможностите за компенсации, използване на конкретни маршрути, ограничаване на товарите по определени пътища и пр., да се обсъдят съвместно и да се търсят общи, съгласувани решения.

- Въпросите за наличностите, цените и възможностите за доставка на дърва за огрев за местното население да се коментират своевременно. При идентифициран риск от възникване на нови проблеми със снабдяването, да се търси общо своевременно решение.
- Да се правят регулярни срещи с общинските администрации и кметовете на населени места (като минимум виж глава 2.9.1.2. от настоящия документ).
- Местните власти и заинтересованите страни да бъдат реално въввлечени в процеса по горскостопанското планиране. До момента практиката в България (особено в несертифицираните стопанства) е това да се случва само формално. (виж глава 2.9.1.1).
- Общинските администрации и кметовете да бъдат своевременно информирани за местностите, в които ще се извършват горскостопански дейности (виж глава 2.9.1.1).
- Да се инициира диалог с общините по отношение на: старите гробищни паркове в горски фонд.
- Да се подобри информираността на хората относно необходимостта от по-интензивни сечи в борвите насаждения на територията на стопанството.
- Да се подобри информираността на хората относно ползите от естественото възобновяване. Да се информират хората регулярно относно планирани и извършени залесявания.
- Да се обсъдят възможностите за смекчаване на негативните въздействия върху околната среда и местата от значение за местната култура и туризма. Тази препоръка се дава тъй като значителна част от анкетираните са заявили, че има известно негативно въздействие от горскостопанските дейности в тази сфера, макар да не са уточнили какво е то с конкретни примери. Темата може да се представи за обсъждане на годишната среща със засегнатите и заинтересовани страни (виж глава 2.9.1.2) или на специална за целта среща.
- Да се информират местните общности и заинтересованите страни за наличието на Доклад за ГВКС и възможността този доклад да бъде актуализиран и допълван с тяхна подкрепа, вкл. по отношение на мерките за опазване на ВКС.
- Да се информира обществеността за по-големите отговорности, които ДГС е поело и прилага по отношение на биоразнообразието, като стопанство в процес на сертификация (напр. определяне и пазване на ГФС, биотопни дървета, мъртва дървесина и др.)
- Да се дава повече публичност относно подкрепата, която стопанството вече оказва на местните общности. Всички малки и големи жестове, които стопанството прави за общността е желателно

да бъдат популяризирани, за да може хората да придобият по-реална представа за работата на стопанството.

- Като цяло да се даде повече публичност на целия спектър от дейности и услуги, които стопанството осъществява/предлага. Към момента хората забелязват основно дърводобивната дейност, но стопанството изпълнява множество други функции, които обществеността би оценила високо, ако е регулярно и по подходящ начин информирана за тях.

По отношение на свободния достъп до информация, като минимум на уебсайта на стопанството следва да бъдат качени документите съгласно Глава 2.9.1.5 от настоящата оценка.

Принос за местното социално и икономическо развитие

Не са установени негативни въздействия. Необходимо е обаче ДГС да повиши вниманието и ангажираността си в тази сфера на въздействие.

На ниво ЮЦДП се препоръчва да се обсъдят възможности за бюджет за ежегодни дарения/подкрепа. Необходимо е да се поощряват стопанствата да осигуряват повече безрезервна подкрепа за местните общности и да се улеснят процедурите за тази цел.

2.9. ОБЩИ МЕРКИ СЪГЛАСНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НАЦИОНАЛНИЯ FSC СТАНДАРТ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА НЕГАТИВНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ДЛС

2.9.1 ИНФОРМИРАНЕ НА И ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАСЕГНАТИТЕ/ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

2.9.1.1. ВЪВЛИЧАНЕ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ В ГОРСКОСТОПАНСКОТО ПЛАНИРАНЕ

При обсъжданията по подготовката и разглеждането на ГСП, следва да се уведомяват и канят за участие представители на всички заинтересовани страни (виж Глава 2.4), с цел установяване и отчитане на интересите им, избягване на случаи на нарушаване на права, засягане на ресурси и територии в процеса на планиране на горскостопанските дейности.

Поканите и дискусиите за въвличане на местните общности и заинтересованите страни в планирането не бива да се ограничават до чиста формалност. Те трябва реално да дават информация на засегнатите и заинтересованите страни какво представлява горскостопанският план, как се изготвя, какви са принципите на планиране, кои елементи от плана могат да засегнат интересите им и как могат да участват в процеса по планиране, за да защитят правата си. Ежегодно, преди започване на активния сезон, ДЛС следва да изпрати до кметовете на населените места информация за местностите и подотделите, в които е планирано провеждане на горскостопански мероприятия през годината и контакти за обратна връзка в случай, че заинтересованите страни желаят да коментират или поискат промяна на горскостопанските дейности. В писмото следва да се включи и искане тази информация да бъде поставена на информационното табло на общината/кметството. Информацията се поставя и на информационното табло и интернет страницата на ДЛС.

2.9.1.2 ГОДИШНА СРЕЩА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ/ ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ

Ежегодно, ДЛС следва да организира среща с идентифицираните заинтересовани/ засегнати страни, на която като минимум да бъде предоставена информация и обсъдени следните теми:

- права и задължения на местните общности, засегнатите и заинтересовани страни, свързани с дейността и територията на ДЛС „Женда“
- планирани дейности за съответната година, територии в които ще се изпълняват, възможностите и начините за промяна на тези дейности в случай, че са засегнати права на собственост и ползване;
- подходящи възможности за заетост, обучение и други услуги, които ДЛС предлага;
- възможностите за местно социално-икономическо развитие вкл. възможни съвместни дейности, проекти и инициативи с местните общности, засегнати и заинтересовани страни;
- мерки за опазване на места със специално културно, екологично, икономическо, религиозно или духовно значение за местните общности; получаване на информация за нови такива.
- други въпроси поставени от засегнатите и заинтересовани страни.

В допълнение, на срещата могат да бъдат разгледани и други теми, като например:

- резултати от мониторингите и предложения за актуализиране на доклада за ГВКС
- мерките за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия, идентифицирани в настоящата Оценка на въздействието.
- актуализация на горскостопанския план (когато, предстои такава) и начините засегнатите и заинтересованите страни да коментират и да участват в процеса по планиране.
- разработване/актуализиране на механизъм за разрешаване на спорове (в случай, че не е възприет друг подход за разработване на механизма съвместно със заинтересованите и засегнати страни)
- разработване/актуализиране на механизъм за договаряне и предоставяне на справедливо обезщетение на местните общности, физическите и юридическите лица, когато техните законни права, собственост, ресурси или поминък са негативно повлияни/засегнати от горскостопанските дейности (в случай, че не е възприет друг подход за разработване на механизма) и др.

Провежданите годишни срещи се документират и се поддържа досие с протоколите и съпътстващата документацията от срещите (покани, материали и др.). Всички получени предложения и коментари от засегнатите и заинтересованите страни относно планиране и провеждане на горскостопанските дейности и тяхното въздействие да се разгледат и се вземат предвид по целесъобразност. За предложенията и коментарите, които не са счетени за целесъобразни следва да се даде аргументиран отговор, който да се включи в протоколите или да се изпрати допълнително. ДЛС следва да поддържа регистър на получените (писмено и устно) предложения от заинтересовани/ засегнати страни и описва статуса на всяко едно направено предложение – дали е било прието или отхвърлено, както и мотивацията за това.

2.9.1. 3. СОЦИАЛНА ОЦЕНКА ПРЕДИ ЗАПОЧВАНЕ НА КОНКРЕТНИ ГОРСКОСТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ

Преди началото на всяка горскостопанска дейност, на етап планиране/маркиране, служители на ДЛС следва направят оценка на социалното въздействие за конкретната дейност. При изготвяне на оценката, се оценяват следните елементи:

- наличие на категории ВКС 5 или ВКС 6 за съответния обект;
- наличие на каптажи и чешми в обекта;

- близост на обекта до населени места, туристически маршрути и обекти, места за рекреация, обекти на културата;
- наличие в подотдела на находища на недървесни горски продукти (гъби, билки, горски плодове), ловен район;
- пресичане / използване на територии, които не са собственост или не се управляват от ДЛС;

За предотвратяване на неблагоприятни въздействия върху тези елементи се формулират конкретни мерки. Оценката се извършва съгласно разработения от WWF – България „Лист за предварителна идентификация на ключови елементи и определяне потенциалните екологични и социални въздействия“.

2.9.1.4 НАСОКИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТЕКУЩИ КОНСУЛТАЦИИ ПО ЗАСЕГНАТИ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Провеждането на редовни консултации със засегнатите/ заинтересованите страни е от ключово значение за преодоляване на негативните социални въздействия от дейността на ДЛС „Женда“. В таблицата по-долу са представени начините и сроковете за въвличане на идентифицираните заинтересованите в зависимост от конкретната дейност, за която е определено наличието или потенциалното възникване на негативни социални въздействия в следствие изпълнението ѝ.

Заинтересована/ засегнатата страна	Дейност на ДЛС със социално въздействие	Начини и средства за въвличане на заинтересованите страни и намаляване на негативните социални въздействия	Периодичност/ срокове
Служители на ДЛС	Изпълнение на планираните мероприятия	Подобряване на уменията на служителите за изпълнение на горскостопанския план и годишните оперативни планове	Ежегодно съгласно годишна програма за обучение
	Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за персонала на	Провеждане на начален, периодичен и текущ инструктаж.	Начален инструктаж – при всеки случай на новопостъпил служител

	ДЛС		<p>Периодичен инструктаж – съгласно изискванията на нац. законодателство</p> <p>Текущ инструктаж – преди започване на рискови дейности</p>
		Предоставяне на лични предпазни средства и специално работно облекло и осигуряване използването им	<p>Ежегоден преглед на наличните лични предпазни средства и специално работно облекло за всеки работник</p> <p>Ежедневен контрол за използване</p>
		Изготвяне/ актуализация на оценка на риска за всички работни позиции	Съгласно изискванията на трудовото законодателство (НАРЕДБА № 5 от 11.05.1999 г. за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска)
Кметове на общините и населените места / местно население	Предоставяни услуги	Изпращане на информация за услугите, които се предлагат на местното население (извадки от Горскостопанския план; маркиране на дървета за сеч; продажба на дървесина; издаване на разрешителни; туристически услуги и др.)	Ежегодно
	Дърводобив	Предоставяне на информацията за местностите и подотделите, в които е планирано ползване през годината и поставянето и на публично място	Ежегодно след окомплектоване на лесосечния фонд и преди започване на теренната работа

	Осигуряване на дърва за огрев	<p>Комуникация с местните кметове за необходимите количества</p> <p>Предоставяне на информация за възможностите за ползване на дърва за огрев от местното население по населени места</p> <p>Разясняване на правилата за ползване</p>	Ежегодно преди началото на отоплителния сезон
	Паша	Съгласуване на забранените за паша места с общините и кметовете на населените места	Ежегодно
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
	Достъп до горските ресурси	Уведомяване в случай на въвеждане на ограничения или забрани за достъп до определена горска територия от страна на РДГ	2 седмици преди въвеждане на ограничението/ забраната
	Използване на общинска инфраструктура (в т.ч. от подизпълнителите)	Писмено регламентиране на предвиденото използване (напр. чрез подписване на споразумения), като се гарантират необходимите компенсации в случай на нанесени щети	Ежегодно

	Наемане на служители/ работници	Уведомяване на местните бюра по труда за свободните работни места и изискванията за образование и квалификация Уведомяване на местните кметове (при необходимост)	1 месец преди наемане на нужния персонал
	Дискутиране на възможности за принос на ДЛС към местното социално и икономическо развитие	Провеждане на срещи с местните кметове и местни лидери (желателно е участието на представители на ЮЦДП)	Ежегодно
Собственици на съседни имоти	Използване на съседни имоти (пр. за разполагане на временни складове); преминаване през съседни имоти	Писмено регламентиране на предвиденото използване (напр. чрез подписване на споразумения), като се гарантират необходимите компенсации в случай на нанесени щети	2 седмици преди осъществяване на планираната горскостопанска дейност
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
Подизпълнители на горскостопанските дейности	Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за работниците при всички видове теренни дейности	Изискване от фирмите на: доказателства за налични лични предпазни средства и специално работно облекло, съответстващо на изискванията за защитно облекло за съответните работни позиции и на броя на работниците, които ще работят по съответния договор Копия от трудови договори на работниците	Като част от всяка тържна процедура
		Провеждане на начален	Начален инструктаж

		и текущ инструктаж. Изискване на доказателства за проведен начален/ текущ инструктаж от страна на фирмата подизпълнител	– преди началото на всяка дейност в конкретен обект Текущ инструктаж – веднъж месечно Доказателства за проведен инструктаж от страна на фирмата – поне веднъж в рамките на изпълнение на договора и/или ежегодно (за дългосрочните договори)
	Възлагане на дейностите	Провеждане на среща с представители на местните фирми за представяне на годишния план на ДЛС и обектите за дърводобив	Ежегодно
		Провеждане на среща с представители на подизпълнителите и фирмата, определена за развитие/ поддръжка на горскопътната мрежа за търсене на решения по въпроса с осигуряване на достъп до обектите за дърводобив	Ежегодно
		Своевременно разплащане с подизпълнителите/ освобождаване на внесените гаранции	Съгласно условията на подписаните договори
		Организиране на срещи за разясняване на промени в нормативната уредба	В случай на ключови промени в нормативната уредба
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
Ловни дружинки и Ловнорибарски дружества	Дърводобив	Съгласуване на горскостопанските дейности по време,	Преди началото на ловния сезон общо за обектите

		място и начин на провеждане с лова и опазването на дивеча	Ежеседмично преди ловните излети за всеки конкретен обект
	Използване на химикали и биологични агенти	Изпращане на информация	2 седмици преди използване
	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
Туристически дружества, предприемачи в сферата на туризма	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
	Дърводобив в близост до туристически обекти	Прилагане на изискванията за стопанисване на ГВКС 6	Текущо
ВиК	Дърводобив	Съгласуване на предвидени обекти за дърводобив попадащи в санитарноохранителните зони, в близост до източници на питейна вода и/или в близост до водопреносна инфраструктура	Ежегодно
Екологични неправителствени организации	Управление на Гори с висока консервационна стойност	Предоставяне на възможност за принос по идентифицирането на нови ГВКС и формулиране на мерки за опазването им чрез обявление на уеб страницата/ изпращане на писма	Текущо
	Опазване на биологичното	Ангажиране на НПО в подобряване уменията	Ежегодно

	разнообразие	на персонала на ДЛС за разпознаване и опазване за защитени видове	
		Търсене на партньорства за изпълнение на проекти	Текущо

2.9.1.5. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И СВОБОДЕН ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

Във връзка със горската сертификация, ДГС следва да предприеме стъпки по осигуряването на публичност чрез своята веб страница на следните документи като минимум:

- Резюме на доклада за ГВКС (съгл. Индикатор 9.1.4. от националния FSC стандарт)
- Оценка на въздействието от горскостопанските дейности (настоящия документ, съгл. Индикатор 4.5.1)
- Механизми за разрешаване на спорове (съгл. Индикатори 1.6.1., 2.6.1. и 4.6.1)
- Резюме на горскостопанския план и карти (съгл. Индикатор 7.5.1)
- Годишен план за предвидените дейности в горите (планът се изпраща и на кметовете по места)
- Резюме на резултатите от мониторинга (съгл. Индикатор 8.4.1.)
- Визия и ценности на стопанството (съгл. Индикатор 7.1.3)
- Антикорупционна политика на стопанството (съгл. Индикатор 1.7.3)
- Декларация за дългосрочната ангажираност на стопанството към Принципите и критерийте на FSC (съгл. Индикатор 1.8.3)

В допълнение може да се осигури публичност и на:

- Списък с екосистемните услуги и услугите предоставяни от стопанството (съгл. Индикатор 5.1.1)
- Анализ на положителните и отрицателните външни ефекти от изпълнението на горскостопанските дейности върху дървесните и недървесни продукти, и екосистемните услуги (съгл. Индикатор 5.3.1)
- Информация за начините, по които местните общности могат да участват в процеса по планиране на горскостопанските дейности и обекти и др.

2.9.2 СРЕДСТВА И НАЧИНИ ЗА КОМУНИКАЦИЯ, СЪОБРАЗЕНИ С КУЛТУРНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ЗАСЕГНАТИТЕ/ ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Комуникацията с различните групи засегнати/ заинтересовани страни се осъществява по начин съобразен с културните особености на последните в т.ч.:

- Кореспонденцията с държавните институции е чрез официални писма подписани от директора на ДЛС. Допуска се и кореспонденция по електронен път.
- Уведомяването на кметовете на населените места се осъществява чрез официална кореспонденция – писма или по електронен път. Задължително се осъществява и контакт по телефона или чрез директна среща за потвърждаване получаването на информацията. Когато информацията касае местното население, комуникацията с местните кметове съдържа молба за поставяне на съответната информация на публично място в населеното място и се оставя информация за обратна връзка.
- За директен контакт с местни жители (особено в по-отдалечени населени места и махали) се допуска устно предоставяне на информация от страна на служителя на ДЛС отговорен за съответния район (напр. ст. лесничей, лесничей или горски надзирател) и който е познат сред местните жители. Съответният служител осъществил контакта, оставя писмени следни от комуникацията.
- Собствениците на имоти, съседни на тези в които предстои провеждането на горскостопански дейности се уведомяват чрез местните кметове (вж. т. 2.8.1.1 по-горе) или директно – писмено или устно. Собствениците на имоти, които директно биха били засегнати от горскостопанските дейности се уведомяват директно – писмено или устно, а споразумения за ползване на имотите им и осигуряването на компенсации е чрез писмени споразумения.
- Комуникацията с неправителствени организации – регионални и национални се осъществява, чрез официални писма или по имейл.

2.9.3 МЕХАНИЗЪМ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ

Спор е всеки израз на неудовлетворение от страна на човек или организация, представен като оплакване към горското стопанство по отношение на дейността му и/или съблюдаването на

правилата на сертификацията, и по което се очаква отговор. ДЛС следва да разработи и въведе съвкупност от стъпки (процедура) за получаване, регистриране, обработка, проучване и отговор на оплаквания и сигнали, както и за осигуряване на справедливи компенсации в случаите на щети върху собственост и/или човек по отношение на:

- правата на собственост и ползване;
- правата на работниците; и
- правата на местните общности.

ТП ”ДЛС Женда“ следва да се ангажира в своевременното разглеждане и разрешаване на всички спорове касаещи неговата дейност, като действията се основават на следните принципи:

- създаване на взаимно приемливи средства за комуникация основани на културните особености на засегнатата/ заинтересованата страна, които да позволяват двупосочен обмен на информация;
- въвличане на засегнатите и заинтересованите страни в разработването на средствата/механизмите за комуникация и разрешаване на спорове
- документиране на всички срещи, всички обсъждани въпроси и всички постигнати договорености в т.ч. договаряне на справедливи компенсации в случаи на виновно засягане на правата на собственици, работници, местни общности и други заинтересовани страни;
- изпълнение на договорените стъпки/ съгласия чрез полагането на разумни усилия за извънсъдебно разрешаване на спора;
- уведомяване на засегнатата/ заинтересованата страна за резултатите от предприетите действия.

За изпълнение на тази мярка, ДЛС може да използва примерните вътрешни правила одобрени от Националната работна група по сертификация.

Вътрешните правила следва да бъдат качени на интернет страницата на ДЛС и да бъдат предоставени/изпратени за коментари и допълнения от идентифицираните засегнати/заинтересовани страни.

3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА

3.1 АКТУАЛИЗИРАНЕ НА СПИСЪКА НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ/ ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ

Списъкът на заинтересованите/ засегнатите страни (виж Глава 2.4 от настоящия документ) от дейността на ДЛС се актуализира **текущо**. При идентифициране на нови заинтересовани се определят сферите на социално въздействие, негативните ефекти от конкретни дейности на стопанството и се предписват мерки за неутрализирането/ смекчаването им.

3.2 АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СОЦИАЛНАТА ОЦЕНКА

Оценката за социалното въздействие от дейността на ДЛС „Женда“ се актуализира **на всеки 5 години**, както и в случаи на съществена промяна в социално-икономическата обстановка в страната/ района.